II. évf. 37. szám. Ára 30 kor. 1922. november 15.

ÚJ ÉLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Vásárhelyi-sugárút 2. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI FOLYÓIRAT.

Előfizetési ára:
Negyedévre . . . . . 180 K.
Fél „ . . . . . 360 „

TARTALOM: (*d. g.*): Erdélyi gondolat; *Cserzy* Mihály: A lovonjáró asszony, regény; *Bisztray* Gyula: Bizakodás hurján, vers; *Juhász* Gyula: Gárdonyi Géza; *Csanády* György: Őszi karnevál a Kodrán, vers; *Udvarhelyi*: Pán; *Márki* Sándor: Irodalom; *Fetter* Gyula: Dr. Márki Sándor; *Ajtay* Miklós: Emléksorok Anny L.-hez, vers; *Fetter* Gyula: Nana, novella; *Gyula diák*: Bali bég báránykája, elbeszélés; *Barbarits* Lajos: Mások szüretjén; *Kelemen* Andor: Mesevilág; *Csanády* György: Il duomo, kis regény; *Calvus*: Akiknek jól megy a soruk..; stb.

Erdélyi gondolat.

(d. g.) Messze a kéklő hegyektől, messze a zugó erdők sejtelmes szavától, itt a sikalföldön, ahol a kunhalmokat nevezik hegynek, él Erdély sok számkivetett fia, aki ugy menekült az Alma Mater kebelére, mint ahogy a gyermek huzódik anyjához a vihar idején.

Szájról szájra, házról házra megy a röpke hir, hogy itt az ujonnan felállitott kolozsvári egyetemen otthont, megértést talál az erdélyi magyar, a székely fiu. És e röpke hirből szent legenda lesz, megdönthetetlen, boldogitó hit, hogy itt, ahol nincs hegy, erdő, nincs rohanó hegyi patak, virágos völgy, égig érő meredek bérc, él mégis az, ami mindennél többet ér, él az erdélyi gondolat.

Mi is az az erdélyi gondolat? Mi lehetne más, mint az erdélyi ember lelke? És milyen az erdélyi lélek? Ezerforma és mégis egy.

Ezerforma, mert ugy összefort a természettel, ahogy alföldi lélek talán össze se forrhat soha. Ezerforma, mert ott, otthon, a Királyhágón tul érthetően, hallhatóan, félre nem érthetően beszél hozzánk a hajnal, a délelőtt, a dél, a délután, a nap minden szaka. Kérdezzetek meg egy erdélyi fiut és egyik, mint a másik egyformán fogja elmondani azt a hangulatot, amit benne a piac, a nagy utca, a temető keltett. Oly csodálatos törvényszerüség nyilatkozik meg ebben, amihez foghatót nem találsz sehol a világon. És hozz össze akár tiz erdélyi fiut is és ezer gondolatukon keresztül mindig és mindig, ujra és ujra megtalálják egymást és soha el nem tér a gondolatuk, a felfogásuk egyben, valamiben, amit ugy hivnak, hogy erdélyi igazság.

És ha van valaki és valami, amire az erdélyi ember gondolkozás nélkül rábizza a sorsát, a gondolkozásának a szentséggé tevését, az az egyetem.

Az egyetem, a régi, hires, semmivel össze nem hasonlitható, mert egyetlen *kolozsvári* egyetem. Amit ugy szültek a hegyek, völgyek, a székelvek, magyarok, szászok és talán az oláhok is, amit ugy szült Erdély népe, mint ahogy születnek a szükségszerüségek, a sors elkerülhetetlen ajándékai. Amit szült a csavarosnak nevezett és mégis egyenes erdélyi gondolat, amely már ott él minden kis erdélyi elemista gyerek szivében.

Oh, milyen drága nékünk ez a gondolat. Oh, hogy fáj nekünk, amikor idegenek jönnek közénk és máskép magyarázzák az igazságot, mint ahogy mi érezzük. Hogy kérdezzük, mért mondja igy, mért teszi igy? Hiszen nekünk nem kell más, mi nem értünk mást, csak azt az igazságot, amit az anyatejjel szivtunk magunkba, s az, amit anyánknak, a kék hegyek, zöld erdők, csobogó patakok, hallgatag hegyi temetők diktáltak.

Oh, ti tőlünk mások, ti alföldi magyarok, testvéreink, de mégse mi, ti megértitek hogy két világrész lakói máskép gondolkozhatnak, értsétek meg hát azt is, hogy Erdély külön ország, külön világ, nekünk a boldogság, a mesék világa, az a világ, ahol minden szép, minden jó, ahol minden, de minden beszélni tud, ahol beszélni tud a vándor felhő, a fű, a fa, a kő, a régi házak, a behorpadt sirok és ahol minden azt mondja: soha el ne hagyj, soha el ne felejts, soha hozzám hütelen ne légy édes fiam.

Mi fiuk, halljuk ezt, értjük ezt. És hallotta és tudta ezt mindig az Alma Mater is. Hallotta és tudta addig, amig ott volt a Szamos partján, a házsongárdi temető tövében.

És amint a mienk lett, mindenki, a ki máshonnan is jött Mátyás szülővárosába akkor, amikor még ott voltunk és a mi friss levegőnket szivta magába a közibénk jövő, ugy legyen most is a miénk, érezzen velünk, soha az erdélyi gondolathoz hütelen ne legyen az, aki most jön közénk, amikor az erdőket, hegyeket, mesemondó patakokat csak ideálmodjuk, amikor a gyönyörü álmok világából eljöttünk ide a rideg valóság világába, a mikor a külön ország, külön világ hangja csak a messzeségből elhalóan int felénk, amikor csak reszketve, könnyes szemmel, összetett kézzel int felénk Erdély szelleme: ne hagyjatok el, legyetek az enyéim, vezessétek hozzám az én fiaimat.

Ti, akiket a Sors azzal a szomoru tisztességgel tüntetett ki, hogy a kolozsvári egyetem vezérei legyetek, ha északról, délről, vagy nyugatról jöttetek volna is, nyissátok ki sziveteket, lelketeket Erdély felétek siró hangjának, az elveszitett, mindig, mindig visszasirt hegyek, völgyek, erdők, patakok könyörgésének: a mi fiainkhoz, az erdélyi gondolathoz hütelenek ne legyetek soha, soha!

BIZAKODÁS HURJÁN.

(Az erdélyi magyaroknak irtam).

Van perc, hogy szeretnék igy beszélni:
— „A kalapácsot messzire vesd el
és ragadj, testvér, pusztitó csákányt!
Rontás láza remegjen a testen
s hulljon a porba
mind, ami épült!

— Burján a földet magasra verje,
téglát a földből senki ne ássa
s némuljanak el a gyári kürtők.
Leplet ne takarjunk senki másra
s mi se leplezzük
árva-magunkat!"

De aztán, hogyha eszembe ötlik:
lehet a hajlék a mienk újra,
szőlődomb nyujthat arany gerezdet
s áldomást iszunk elinalt búra,
hős horizontot
korlát ha nem zár;

olyankor mégis igy szól a nótám:
— „Ekét kövessen terhes barázda,
diadalmasan búgjon a kürtő;
dobbanó szivvel menjünk a Házba
s szótlan imánkra
az Úr mond „Amen"-t!"

Bisztray Gyula.

A lovonjáró asszony.

(Regény.)

Irta: **Cserzy Mihály.**

(4) Másnap megjelent Földváry Nagy Imre az ideiglenes minőségben alkalmazott napidijas Rostkowitz Artur szatócsboltjában. Thegetőf ruhában volt, a könyöke és a térde kopott volt a folytonos üléstől. Kézelője is volt és lehajtós gallérja, mely selyem nyakkendővel volt átalkötve.

Cigarettát kért.

Valérka szolgált ki.

— Nos, hogyan mulattak az este a tánciskolában?

— Oh, igen jól . . . Sőt pompásan — felelte fényes fogsorait csillogtatva a kislány.

— Láttam — rázta a fejét Földváry Nagy Imre. — Hehe . . . Csinos fiuval járta a négyest.

— Önnek is tetszik?

— Hogyne, hogyne . . . Gimnazista ugy-e bár?

— Nem.

— Pardón! . . . Realista?

— Igen . . . Hetedikes.

— Fess fiu! . . . Elegáns gyerek . . . Összeillenek . . . Pompásan is táncolnak . . .

Rágyujtott egy cigarettára, hatalmas füstfelhőt fujt maga elé, mely után közelebb hajolva Valérkához, bizalmas hangon suttogta:

— Szabad egy diszkrét kérdéssel alkalmatlankodnom?

A kis fruska nem értette meg a „diszkrét" szót, előbb elbambult, aztán zavartan kérdezte:

— Milyent tetszik mondani?

— Diszkrét kérdést . . . Bizalmas kérdést . . . amiről mindenkinek nem szabad tudni.

Valérka még mindig nem volt tisztában a férfi szavaival, most hirtelen másra gondolt és fülig elvörösödött. A vén róka észrevette a kislány zavarát és sietett más szavakkal megértetni magát:

— Valakiről akarok valamit kérdezni, ne tessék megijedni Valérka.

— Kérem — huzta magát kissé hátrább a kékszemü kislány.

— Per mopsz kérdezem csak Valérka, ki volt az a barna hölgy kegyedékkel?

— A Rózsika?

— Nem hallottam a nevét, kérem.

— Rózsikának hivják. A házigazdánk lánya.

— Van több testvére is?

— Négyen vannak . . . Négy lány.

— Szép . . . Ez a ház az övéké? Földjük is van?

— Van . . . Ányáson.

Eközben bejött Rostkowitzné is a boltba, aki előtt mélyen meghajolt az ember.

— Csókolom a kezét, nagyságos asszony.

— Jónapot.

— A tánciskolában már volt szerencsénk, Földváry Nagy Imre vagyok.

— Igen . . . Nos, hogy mulatott?

— Jól . . . Ahol annyi szép lány és szép asszony van, ott csak jól mulathat az ember.

Rostkowitzné fölkacagott. Szinte rengett a tokája.

— Szép asszony! — mondta gunyosan. — Hiszen mind vén mamák voltunk ott.

— A mamák között is vannak szépek — szórta a bókot Földváry Imre, amit Rostkowitzné meg is értett s ez látszólag jól esett az elhizott asszonyságnak.

— Milyen szép üzlet ez — folytatta emeltebb hangon az ember. — Valóságos nagykereskedés.

— Hát igen.

— Még „csillagánizs" is van — mutatott egy fiókra, melyen ez a felirás volt.

— Jó kereskedő az én uram, mindenről gondoskodik.

— Sosem láttam még.

— Keveset van idehaza az én Arthurom. Nyolc naponkint jön haza rövid időre, azután tovább megy.

— Talán utazó?

— Igen, a Widemann-testvérek nagykereskedő cégnek egyik utazója. Itt van a kerülete az Alföldön.

— Az ám, Widemann-testvérek, a Király-utcában.

— Ismeri?

— Hogyne — mosolygott fölényesen Földváry. — Én is kereskedőnek indultam.

— És letört?

— No nem törtem le, kezét csókolom, mert csak raktárnokságig vittem föl . . . Aztán . . .

Nem mondta tovább, szórakozottan szivta a cigarettáját s mintha a multba szállt volna a gondolata, kissé elkomorodott.

Az asszony kiváncsi lett.

— Aztán . . . — kérdezte élénkebb hangon.

— Zsindely van a háztetőn, nagyságos asszonyom.

Megértette a célzást Rostkowitzné, egy darabig várt, aztán szeliden mondta a kislánynak:

— Babus, menj ki drágám, a galambok még ma nem kaptak ajat.

— Milyen szép neve van Valérkának . . . Való-

ban babus, olyan, mint egy gliderbaba — jegyezte meg a férfi és felragyogó szemmel nézett utána.

Rostkowitzné hallgatott.

— Aztán beütött a krach . . . Mennem kellett Budapestről . . .

— Mennie kellett?

— Sajnos igy van.

— Miért?

— Egy szempár miatt, egy rózsás arc miatt, akinek az emlékét ma is itt hordozom.

Színészi pózzal mutatott a szivére.

— A rózsás arcok sok galibát szoktak okozni.

— Ma már nem titok, hiszen régen volt, harmadik esztendeje, hogy utoljára láttam.

— Asszony, vagy lány?

— Asszony, olyan szép asszony, amilyen csak a mesében van. Ha rágondolok, azt hiszem az eszem megy el.

— Nos, nos . . .

— Negyvennyolc órai időt kaptam, hogy távozzak Budapestről.

— Érdekes.

— És én . . .

Tovább nem mondhatta, mert megszólalt az ajtón a csengő s egy fitos orru szőke leány lépett be.

— Kezit csókolom, Lujza néni.

— Pá Pannikám, Isten hozott.

— Elküldte anyuska a legkisebbet, a Laci még nem jött haza az iskolából, a Feri a nyomáson van, az a kis mihaszna mindig a labdát rugdossa, pedig nem tesz neki jót, apa nagyon haragszik rá, hogy tanulás helyett folyton labdázik.

Pergett a kislány nyelve, mint a kereplő, mondta volna tovább is, de Lujza néni megakasztotta a kis rózsaszinü kereplőt s szinte idegesen kérdezte:

— Hát miért küldte anyuska a legkisebbet?

— Vasalószénért, aranyos Lujza néni, inget akar vasalni anyuskám az édes apának, mert holnap nagy szerepe lesz . . . Hallotta már néni?

— No de nekem is mennem kell, három óra lesz mindjárt — szólt most meg már Nagy Imre a lánycsicsergésbe. — A legközelebbi viszontlátásra, nagyságos asszonyom, csókolom a kezét.

— De siet Földváry ur.

— Ha időm lesz, holnap megint eljövök. Ugyis fontos beszélni valóm lenne nagyságoddal.

— Isten vele — bólintott Rostkowitzné.

Az ajtóból még visszaszólt Földváry Nagy Imre:

— A cigarettákat kifizettem Valérkának.

— Rendben van. Köszönjük.

Másnap nem jött el. Csak harmadnap. De jóval hamarabb, mint máskor. Az asszony az ebédutáni szieszláját most rövidebbre fogta, sejtette, hogy eljön az ember, akiről csak annyit tudott, hogy a járásbiróságnál van alkalmazásban és hogy a pálinka-kontóját pontosan kiegyenlitette az üzletben. Egyébként kellemes embernek tartotta s az eddig hallottak után némi részvétet is érzett iránta.

Lehangoltan nyitott be Nagy Imre a vegyeskereskedésbe. Az asszony a juhturót nyomkodta össze egy bádogtálban, mert már gombásodni kezdett a teteje s igy nem tudta elfogadni a feléje nyujtott kezet. Kedvesen mosolygott.

— Mi az, Földváry ur? — kérdezte mindjárt a kéznyujtás után.

— Hogy-hogy mi az, kezét csókolom.

— Olyan rosszkedvünek látszik.

— Igen . . . Sajnos . . . Kár volt föltépni a régi sebet . . . Még mindig a hatása alatt állok.

— Ugyan ne mondja! . . . Ha tudtam volna — felelte elkomolyodva az asszony. — De hiszen nem is tudok még semmit sem . . .

Legyintett a kezével Földváry.

— Érdekli nagyságos asszonyomat az én esetem?

— Nem is annyira érdekel, mint inkább kiváncsi vagyok rá. Tudja, hogy az asszonyok mindig kiváncsiak.

— Hát igen. Látszik, hogy jó szive van kegyednek.

— Az élettörténetek mindenkit kiváncsivá tesznek, különösen, ha az illető maga beszéli el.

— Oh, azóta hol jártam én, kérem . . . Beutaztam Svájcot, Németországot, még Filadelfiában is voltam . . . Tetszik tudni hol van?

— Hogyne . . . Amerikában.

— Brémában jutott az az ötletem, hogy ki kellene mennem az uj világba, uj életet kezdeni . . . Hej! de aki a Tisza vizét issza . . .

— Vágyik annak szive vissza — folytatta gyorsan és némi pajkossággal a boltosné.

— Igy mondja a nóta, de igaz is.

— Mondja már Földváry, ki volt az az asszony?

— Egy uhlánus századosnak a felesége . . . Bájos gyerek . . . Felejthetetlenül édes.

— Beleszeretett?

— Mind a ketten egymásba.

— És?

— És rájött a paklira a kapitány s egy este megállitott a Kossuth-utcában. Bemutatta magát és azt mondta, ha negyvennyolc óra alatt el nem távozom végleg Budapestről, lelő, mint egy kutyát.

— Szemtelen.

— Előbb azt gondoltam, meghalok az én édes, drága Vilmámért, azt is gondoltam, hogy a vén strupirt katona mellől megszöktetem. De elém állt a kérdés: miből tartod el, Imre!? . . . Eh, megjött a jobbik eszem, meglógtam . . . Tetszik tudni, teljes életemben bohém voltam, atyám megyei főtisztviselő volt . . .

— Látszik, hogy uri családból való.

— Az iskolákat kutyaliter frekventáltam, mint Petőfi mondja, az apám hamarabb megunta a dicsőséget, mint én és szegény öreg, szegény boldogult öreg, odavetett egy matralista boltba — gyakornoknak . . . Akkor ugyan még inasnak nevezték a gyakornok urakat . . . Ahelyett, hogy jól elpáholt volna és végigjáratta volna velem az iskolát, derékba törte a pályámat.

— Igazán kár volt.

— Felszabadultam, beleuntam a petroleum- meg a kocsikenőcs-méregetésbe és fölcsaptam szinésznek . . . Jó dalos voltam, a hangomat azonban elkoptatták a korcsmai cimborák, még mielőtt érvényesülhettem volna. Egy kis adósságot is csináltam s mit volt mit tennem, oda kellett hagynom a világrengető deszkákat. Elmentem végrehajtónak . . . Ezt is elintéztem egy garasos komédia miatt s vagy félesztendei kóborlás után eljutottam a mostani állomásomhoz.

(Folyt. köv.)

NAGY KALAPJAVITÓ IPARTELEP
Mencz Károly és Fia
menekült kalapos **Mars-tér 8. sz.**, a kórház során. Villamos megálló a rókusi templomnál. Bármily férfi és női velur és filc kalapot ujjácsinál felelősség mellett gyorsan és szakszerüen. — Saját készitményü női kalapok kaphatók minden szinben és formában gyári áron.
A jó munkáért számtalan elismerés.

Gárdonyi Géza.

A magyar *falusi idill* legnagyobb költője, az egri remete, örökre eltünt a földről, miután már hosszu évek óta eltünt a kiváncsi földi tekintetek elől. A nagy magányosok közül való volt, akik szivesebben társalognak füvekkel, fákkal, méhekkel és csillagokkal, mint az emberekkel. Erősen és mélyen szerette a magyarságot, hiszen költészetének minden gyökérszála ebből a talajból meritett, de soha sem vett részt a magyar politika vásárában, a magyar, jobban mondva a pesti irodalmi élet zenebonájában. Ő — egy tiszta és nyugalmas élet szemlélődő elvonultságában, mint a középkori szerzetes a maga cellájában — „mindig hivatása csillagára nézett", nem sokat törődött azzal, hogy mások mit csinálnak és hogy csinálják messze tőle, aki mindig közelebb érezte magát Istenhez — *hiszen a szivében lakott* — mint a fővárosi szinházak társaigóihoz.

Gárdonyi Gézának három kedves olvasmánya volt — saját bevallása szerint — és ezekből is az egyik Gotamo Buddha tanitása és a másik a szent biblia. Mélyen vallásos lélek volt, nem a dogmák alapján, hanem Isten szive szerint. Mélyen vallásos lélek minden valódi költő, mert nagy hit nélkül nem lehet sem dómokat emelni, sem dalokat irni. Gárdonyi nem volt hatalmas dómok épitőmestere, történeti regényeiben és drámáiban is inkább *hangulatot* ad, mint históriai távlatokat. Gárdonyi a magyar költészet szorgalmas, kitartó, szellid és kedves méhe volt, akinek kaptárában aranyméz kapható, édes és egészséges és soha meg nem romló. (Gárdonyi nyelve csurgatott méz, tiszta, a legtisztább magyar nyelv irodalmunkban!)

Az *idill* volt az ő igazi műfaja és ilyen idill tulajdonképpen *A bor* is, a legjobb magyar dráma. És idill *Az én falum*, első jelentős könyve, a legharmónikusabb és legbensőségesebb magyar irások egyike. A falusi tanitó följegyzései ezek, aki ott él az ő népe között, részt vesz örömében, bujában, egy velük lélekben, de kimagaslik közülük kivételes tehetsége és tudása révén. De nem hasonlik meg velük, de nem szakad el tőlük érzésben és gondolatban egészen halála napjáig. Ez a közösségvállalás a magyar néppel, ez a mély és erős közösség, ez adja Gárdonyi Géza irói jellemének alapvonását, eltörülhetetlen karakterét.

Gárdonyi élete fogytáig *vidéki iró* maradt, nem kényszerüségből, de elhatározásból. Nagyon is jól ismerte a pesti irodalom üzleti szellemét, azt a kizsákmányoló szervezetet, amely az irói agy aranyát a maga apró pénzére akarja fölváltani. Gárdonyi szilárd volt, mert hites ember volt, nem engedett a modern sátán kisértéseinek, hiszen egész emberi és költői lénye ellene mondott neki. Mert *költő* volt a szó legszentebb és legnemesebb értelmében, költő, akinek élete, sorsa, végzete a művészete, költő, aki a maga belső, örök törvényei szerint nézi és ábrázolja a világot és az életet és megalkotja a maga világát, amely, ha nem is nagyon tág és nem is tulságosan gazdag, de az övé, a Gárdonyi Géza istenkertje egészen. Neki is meg volt a maga külön faunája és flórája, a maga emberi, állati és növényi világa, akár Arany Jánosnak. És éppen olyan gyökeresen magyar, mint a Toldi irójáé, aki vele emberi természetben is meglehetős közeli rokonságot tart.

Minden valódi költő lirikus és ez volt Gárdonyi Géza is. *Szemérmes lirikus*, aki novellái, regényei és drámái alakjain keresztül csak hangfogóval muzsikált, de akinek szive van, az mindig kiérezte szavaiból a szive dobogását. És maradt utána két verses könyv, az *Április* és a *Fűzfalevél, nyárfalevél*, amelyek a modern magyar lirai költészet néhány olyan remekét rejtegetik, amelyek élni fognak, amig az igazi poézisnek hive lesz Magyarországon. Egyszer Kosztolányival Szabadkán olvasgattuk ujra ezt a két verses Gárdonyit és, mint a régi magyar kritikus mondja, valósággal felsikoltottunk gyönyörüségünkben. Azóta nem győztem felhivni a figyelmet a lirikus Gárdonyira, de az emberek (és kivált a pesti irodalmi emberek) közönye erősebb, mint az én lelkesedésem. Az egri remete ma már az egri csillagok között jár és helye üresen maradt mai irodalmunkban. Neve el nem muló értékeket idéz föl az emlékezetben és órákat, amelyeket vele töltöttünk a könyvei fölé hajolva és ezek az órák az áhitat és meghatottság legszebb órái közül valók. *Szabadság, szerelem:* e két szó önkénytelenül Petőfit juttatja eszünkbe, mint a *Vér és arany* Adyt. Gárdonyit két szó jellemzi legjobban és leghivebben: *Gyöngédség és bensőség!* *Juhász Gyula.*

ŐSZI KARNEVÁL A KODRÁN.

Mindennap egy-két percnyi fénnyel
Lészen csak kevesebb.
Csak egy-két úgyis elsárgúlt levéllel.

Mit némültok? Az eltünt vőlegényről
Még álmodhattok késő Szentmihályig,
Még bálozhattok sírva eleget.

Zendül a zene. Az alkonyi erdön
Végig futamlik vörösen a szél,
Egymásba kapnak táncos nyári párok.

S a visszaringó csend sodrán utánuk
Lassan havazza végig a völgyet
Ezer, keringő, könnyü falevél.

(*Erdély.*) *Csanády György.*

* PÉRELY IMRE, az Uj Élet és számos fővárosi napilap munkatársa *„Magyar Fejek"* cimen megjelenő rajzos könyvére előfizetéseket átvesz szegedi és budapesti szerkesztőségünk (Budapest, V., Deák-tér 1. sz., II. em.) A kötet 72 oldal terjedelmü s a magyar kultura kiválóságainak arcképeit foglalja magában. Kétféle példányban készül és pedig 1000 példány simitott nyomó papiroson á 300 K, azonkivül 100 példány finom meritett papiroson a szerző aláirásával, ára 1000 korona.

Rőmer Miklós
füszerkereskedő
Szeged,
Dugonics-tér. **Telefon 9—83.**

Pán.

A nagy birodalom utolsó napjaiban járunk. Róma felett vörösen kél, vörösen nyugszik a nap és a vörös fényben szatirtáncot jár a zenithet ért, magát kifutott ó-emberiség.

A fórumon hiába lógnak a jövőbe döbbent bölcseknek. Athén bukása példájától fascinátus rhetoroknak előadásait hirdető viasztáblák: a fórumra már csak üzérkedő kalmársereg, s a nagy prostituáltakat kedvelő aranyifjuság jár. A capitoliumon kétségbevonhatatlan jelekbe látott augurok suttogják a fátum érkezését, a latiumi mezőkre az Elkerülhetetlen árnyéka vetődik:

A Colosseumban hulló keresztények vére összekeveredik a császárválasztó régiók vérével s az amphorák myrrhafüstje a felgyujtott házakéval a végtelen orgiákon. A véghelyek egymásután vesznek a provinciákban, de az örök város haláltánca egyre bomlottabbra gyul.

És az őszi campagnán valahol haldoklik a nagy Pán. Ágyát körülállják elárvulóban, félénken, tétován a megfogyatkozott régi istenek. A táncos menádok fejéről lehervadtak a derüs, kék, könnyü szőlőlevelek, méla sipszavu faunok, fürge tritonok, nimphák fázósan surrannak az erdei uton, vizi mezőkön: el, el, vége az örök nyárnak.

Hideg avarágyán Pán messzire figyel. Hallja a názáreti föld döbbenését az Ő léptei alatt, hallja az elvont, vigasztalan szavakat: „Az én országom nem e világból való."

S az erdők, vizek, fák, virágok, állatok, emberek bölcs mindent-összefoglalója felsóhajt: Mi lesz a Dolgokból? Mi lesz az Emberiségből? Mi lesz a Szépből, a Kacagásból, a Békéből, a Bölcseségből? . . .

Jöhetett volna Ő az erdő templomában. De neki kőtemplomban volt muszáj jönni, mert a zsidók Jehovája már kőtemplomba járt. S a kőtemplom gyarló emberkéz emelte házában hol fér el az Erdő élő, viharban zengő, Istenkéz ültette orgonája? Mivé lesz az Erdő, az örök élet, az örök mozgás háza, melybe eddig saruját levetve, magába törpülve, természetcsodálva lépett a halandó ember? Mivé lesz az Erdő? Adott-vett birtoka minden kis semmi urnak? Sürüje nem őrzi többé Silvanus minden kis füszálban benne lakozó háza népét?

Mivé lesz az Erdő? Hiszen az Ő országa nem e világból való. Mivé lesz a Béke, az Öröm, az Ember? Ha eztán az Anallizis lesz az ur és elpusztul ő, a Szintézis, Pán. Hiszen eddig egyetlen egy darab volt az Ember, ki most lélekké és testté kettészakad, eddig nem kellett, tehát nem volt Szeretet, Ő most elhozza a Szeretetet és ezzel együtt megszületik a Gyülölet, eddig ikertestvérek voltak Élet és Halál, most elkeseredett ellenségek lesznek. Eddig a Halál szép volt, derüs volt, természetes, ezentul vigasztalan, sötét, félelmetes lesz. Eddig a Halál nem volt egyéb, mint a végtelen Életnek egy része, eztán az Élet nem lesz egyéb, mint rákészülés egy végtelen Halálra, melyet hogy gondolatban el tudjon viselni, egy egész bibliát kell összeirjon az emberiség.

Miért? Miért unta meg, miért üzi el a régi isteneket a temetésre fáradt Ember? Miért bünhődnek az Ember vétkéért a halhatatlanok? Miért olyan elesett, olyan nyomorult, olyan megromlott az emberiség, hogy meg kell váltani valakinek öt?

Pán visszanéz az elveszitett paradicsomi tájra. Milyen rettenetes árát fizeti majd a megváltásnak az Ember. Szemei előtt teljességében bontakozik ki a Tragédia: Az ember nem volt jó önmagának, nem volt méltó önmagára: el fogja veszitení az Ifjuságot, a Világosságot, a Szépet, a Jót . . .

A sirni és kacagni, szeretni és gyülölni tudó ember-istenek helyére Ő lép a Lemondás, az Önmegtagadás, a Feláldozás, az Istenember. Nyomában a sirni és kacagni, szeretni és gyülölni tudó emberek helyett, büneit gyónó, mea culpázó, Világosságról, Ifjuságról, Életről lemondó, keserü, komor, hitet áhitó zarándoksereg.

Ő nem tehet máskép, Öt kivánják és ebben van a tragikum mélye: Neki hát jönnie kell.

Pedig Ő is az Élet, Ő is a Szépség, Ő is az Ifjuság: „Atyám! Ha lehet, muljék el tőlem a keserü pohár . . ." De már torkába markol az Ember büne s Ő fejét lehajtja csendesen: „. . . . mindazonáltal ne az én, hanem a Te akaratod teljesedjék." És fenn a Lemondásnak hegyén ülve elmondja a boldogtalanná lett emberiségnek, hogy kik a boldogok.

A haldokló isten szemei előtt végtelen káprázat pereg alá:

Jönnek lovat áldozó, uj, büszke népek. Az Atlanti Óceán állitja meg hóditó szálltukat. Egy perc: az uj, nyugati vallás elnyeli őket.

Keresztes hadak mennek Keletnek. Pápák szoritják térdre a császárokat. Dómok nőnek az égnek és minden festő megfesti a maga fájdalmas Madonnáját.

Krizis: Inquisitio, egymást kiátkozó pápák, a chisma, fel-fellázadó fejedelmek, évtizedes harcok, felfelburjánzó eretnek tanok.

Husz János, Luther Márton, Kálvin János, Zwingli Ulrich.

Indul az izlam. Német, francia filozófusok jönnek. Forradalmak szekerén hozzák az Ész istenasszonyát.

Materialisták. Orosz lázadás. Zsidó kommune. Angol theozófia . . .

Mi ez a végeláthatatlan panoptikum? Az emberiség zarándok koldusutja, melytől egyre messzibbre téved: az Élet felé, a hitetlenségben, a sivatagon.

Klastromcellákban hörgő mellü apácák hullnak, nyomorékok sirnak a templomok előtt, ólombányák csörgő csilléi vándorolnak csonthalmokon által, halhatatlan mesterek művei hamvadnak el az Inquisitio mágyáin, egymás husába harapott katonák hullnak a fagyott árkokban, martirok, hősök vére összekeveredik a latrokéval, apa ellen fiu, faj faja ellen tör, Szent Bertalan éjszakájának lángja világitja be az eltorzult lelkeket . . .

Mi ez az örök harc?

A hitevesztett, a Természettől eltért, az Élethől sodródott emberiség vergődésének története. Hová lesz innen a napfény, a világosság, a levegő, az élet? Hová lesz az erő, egészség, öntudat, cél, bizonyosság?

Tragédia.

Róma ég. Még egy-két perc s barbár hordák özönlik el az örök várost. Rom lesz a Colosseum, a Fórumot behordja homokkal egy-két századév, a palotákba lakáiok költöznek. Kepler feláliitja a Capitoliumon iromba távcsövét. Még egy-két perc: repülni tud az ember s az Olympusról eltünnek a legutolsó istenek.

Még egy-két perc: Pán, a nagy Szintézis, az örök, bölcs, haldokló Természet lehunyja szemét a ravatalon, meghalt az ifju, gondtalan, játékos, boldog Emberiség.

A tarlott mezőkön át pedig tanitványai kiséretében gondolataiba mélyedve, gondokkal terhelten halad Ő, az embernek Fia, az átalszegezett. Világtalanok, lázárok, bélpoklosok, megfáradottak várják: „Ego sum via, veritas et vita."

Udvarhelyi.

IRODALOM.

Az Árpádkor.*)

Az idei ősz egyetemünk bölcsészeti karán bő termést hozott s különösen *Csengery* János Magyar Horáciusa, *Erdélyi* László Árpádkora s *Bruckner* Győző Szepességi Reformációja keltett örvendetes meglepetést az irodalom és tudományosság berkeiben. Meglepetést és örömet keltettek volna még irodalmunk jobb idejében is; annál inkább kelthetnek most, mikor fáradozásának az iró még régi és mindenkor csekély anyagi jutalmát sem találja meg, sőt a kiadással járó anyagi kockázatot is viselnie kell.

Erdélyi munkája, mint az előszóban önmaga mondja, „ajándék akar lenni a magyar tudomány és nemzeti műveltség kedvelői számára. Negyedszázadnál hosszabb főiskolai tapasztalatoknak s belhatő történelmi tanulmányoknak a gyümölcse, amelyet csak az érthet meg igazi értéke szerint, aki foglalkozott már a magyar történet alapvető kérdéseinek megoldásával."

Mi még a hatvanas, hetvenes években *Kerékgyártó* Árpád könyvéből és előadásaiból tanultuk a magyar nemzet művelődéstörténetét. Könyveiben Kerékgyártó sem terjeszkedett tul az Árpádok korán, csak előadásaiban foglalkozott még a középkor két utolsó századával is, a vegyesházbeli királyok korával. Az adatokat rendkivüli gonddal és lelkiösmeretességgel csoportositotta, de beléjük lelket önteni nem tudott. *Sólyom-Fekete Zsigmond,* aki a magyar művelődéstörténelem kritikai megirására vállalkozott, első két füzetének megjelenése után maga is áldozatul esett a kritikának, mely kiméletlenségével a nagyon tehetséges fiatalembert elhallgattatta, pedig kötetekre való mondani valója lett volna.

A Magyar Nemzet Története, amelyet *Szilágyi Sándor* számos munkatárssal egynegyed századja fejezett be, egy-egy korszak tárgyalása után adott ugyan művelődéstörténetet, azonban összefoglaló teljes munka az Árpádok korának műveltségi viszonyairól Kerékgyártó óta csak most félszázaddal jelent meg, midőn *Erdélyitől* ezt a kedves ajándékot kaptuk.

Erdélyi nem egyszerüen ismereteket nyujt, mint áldott emlékezetü tanárom, Kerékgyártó tette, hanem tudományt, mely az okság elvén alapul, amellyel együttjár az okulás keresése, a gyakorlatiasság, az igazi pragmatizmus. Módszerénél és rendszerénél fogva nem tartozik a könnyed olvasmányok közé. Aki nem olvassa, helyesebben szólva nem tanulja elejétől végig, hanem csak lapozget benne, azt nem elégiti ki, mert meg nem értheti, az őskortól kezdve hogyan épült fel az a társadalom, melynek az utolsó Árpád idejében már teljesen magyar volt a jellege. Mindaz, amiről ir, szervesen egyvé tartozik, s nem lehet kimattogtatni belőle olyan mozaikszerü részleteket, mint Kerékgyártó művéből, hol a fő fejezetek olyan alcimekre oszlottak, amelyeknek alapján stilizálni tudók nagyobb fejtörés nélkül irhattak könnyed és érdekes tárcacikkeket. Ez nem a kuriózumok tára, hanem egységes mű, amelyet csak a maga egészében lehet megérteni.

Aki azonban *igy* megértette, annak módja és joga van ahhoz, hogy a részletekkel külön is foglalkozzék s azokat — az egész könyvön végig vonuló alap szemmeltartása mellett — birálat tárgyaivá tegye. Erdélyi irodalmi multja tele van sulyos fegyverekkel vivott polémiákkal. Tételei kemény ellenmondásokkal találkoztak s ha irodalmi vitáiból most levonja a következtetéseket, még mindig valószinü, hogy ebben az összefoglaló könyvében elfoglalt álláspontját támadni fogják. Az a 12 legkritikusabb kérdés, amelyet 1917-ben ő maga jelölt meg, és amelyet mostan tisztázottnak és megoldottnak kell tekintenie, multkori ellenfeleit még mindig megszólaltathatja. De nemes ellenfelek állanak egymással szemben, akik csupán a tudományt tekintvén, megnyugvással fogadják az igazságot, bárki deriti ki. A magyarok eredete, a székelyek származása, a román nép születése s más hasonló dolgok, amiket szerző az ide vonatkozó irodalom tökéletes ösmeretével szögez le, még mindig akadhatnak harapófogóra, mely őket kihuzni törekszik.

Az annyira különböző népelemekből alakult magyar társadalom Árpádok-korabeli osztályainak legjobb ösmerője ezidőszerint Erdélyi, sőt tudtommal mindeddig ő deritette ki legvilágosabban, hogyan differenciálódtak és alakultak ki ezek az osztályok. Korábban folytatott irodalmi vitái ezen a téren vezettek a legnagyobb megnyugvással elfogadható megállapitásokra. Ez pedig igen fontos dolog, mert rajta fordul meg a magyar *nemzeti* állam jogosultsága. Igazságot kell adnunk neki abban, hogy a társadalmi osztályok helyes ösmerete nélkül teljesen és a maga valójában a politikai történelmet sem lehet megösmerni. Igy pl. a szerviensek szocialista forradalma gyanánt fogja fel azt a mozgalmat, amely éppen most hétszáz esztendeje az aranybulla kiadására vezetett. Nem is közjogi, hanem földesuri eredetünek tartja, mely főleg a szerviensek szabad állapotát biztositja s főtörekvése a nagyhübéresség kialakulásának megakadályozása. Nem nemzeti vivmány az, hanem a királyi várföldek haszonélvezőinek, a szervienseknek sikere. Mindezt csak 4—5 oldalon mondja el, de vele bő alkalmat nyujt a gondolkodásra s eddigi felfogásunk felülbirálására.

Nem az a feladatom, hogy erre, vagy a könyv egyéb tételének latolgatására vállalkozzam. Az a szeretet, amellyel volt tanitványom, most pedig tanártársam iránt viseltetem, meg is téveszthetne itéletemben. Csak figyelmeztetni akartam első sorban a főiskolai ifjuságot, hogy ezt a könyvet, amely határozott cáfolat külföldi és belső ellenségeknek a középkori

*) *Az Árpádkor.* A magyar állam, társadalom, müvelődés legrégibb története 1301-ig. Irta: Dr. Erdélyi László egyetemi tanár. Budapest, 1922. Pallas kiadása. Nyolcadrétben 347 lap.

Figyelmes kiszolgálás
Dugonics-tér 11.
A közp. egyetem közelében.
Szántai
Bérletnél árkedvezmény.
borbély és manicure termében

Vásároljunk
Danner Mihály fűszer és csemege kereskedésében
Telefon 78.
Széchenyi-tér 7.

A „Korzó" kávéház
az egyetem mellett, az egyetemi hallgatók legkedvesebb találkozó helye.
Pontos kiszolgálás, kitünő billiárdasztalok.
Télen a legjobban fütött kávéház.

magyar barbárság ellen emelt éretlen vádjaival szemben, ugy fogadják, ahogy nagyapáik hasonló sulyos időkben fogadták Magyarország Történetét Szalay Lászlótól, aki könyvet akart adni azon ifju nemzedék kezébe, amely most készül az atyai ház küszöbén át a nyilvános pályára lépni s mely lelkesedést óvatossággal, erőt önmérséklettel, hazaszeretetet hazaismerettel, bizalmat a nemzet jövendőjéhez a nemzet multjának bölcs számbavételével egyesitsen, ha a belévetett reményeknek és az ország szükségeinek megfelelni akar. *Márki Sándor.*

Cserzy Mihály (Homok): Az öreg Szeged.

Avarba hullt, elfelejtett képek, rég megállott mozdulatok, szivek, hanghullámok dobbannak életre *Az öreg Szeged* vidáman sorakozó garmond betüiben. Régi, füstös falu korcsmák, borszagu sötét ivók ajtai csikordulnak még ujra, az asztalnál a régi társaság ül, szájukban a régi nóta, szivükben régi, talán igaz sem volt gondtalanság, hejehujás boldogság virágzik, szineskedik. A *nagy viz* előtti Szeged rég elköltözött élete cseng-bong puha, sárgaszinü fénygruppok tövén, melyek apró, cigánymuzsikás bormérések, álmosan hunyorgó petroleumlámpások környékén buggyannak ki a mindent betöltő csendből, sötétségből. Furcsa gondolkozásu, ismeretlen beszédü régi emberek, hősök, szóvivők forgolódnak előttünk. Bélenevetnek az arcunkba, belekiabálnak a fülünkbe s riadt, meghátrált pillanatunk alatt talán valamilyen apás bátorsággal, észre sem vett mozdulattal szivünkre teszik a kezüket. A kezük kerek, kövér ujjakba végződik, melyek csordultig telt boros poharakra tapadnak és jószagu nikotintól sárgák, amint vidámkodva figyelgetik a kártyajárást.

A kezük életre becézi a szivünket, kissé durván is legyint a torkunkon akadt panaszra, jajra, — ahogy az asztal mellett reggelig birják, ahogy az öklük lecsap pogány kártyajárás miatt, fittyet hánynak, fokost vernek a mi bajunkra is, erőt csorditanak, bort töltögetnek a mi poharunkba is.

Megdermedt, béklyós mozdulatunk kinyujtózik széles, kurjongató mozdulataikban, fekete leples hallgatásunk borgőzös ebédutáni álmok tarka ruhájába buvik, s megbomlik minden keserüségünk a régi szóra:

„Nagy a feje, busuljon a ló! . . .“

(Mert egy kis lányért busulni nem jó, s mert hej, busulni nem illik a magyar embernek, amig két ökle van, még ha a hazájáról van is szó, még ha tengernyi is az ellensége: apáink vére nem folyhatott mind el, földjük zsirja ott van még az áluk alatt, a hasuk karimáján, s duhajkodó karjuk megbirja még a kardot: az öreg Szeged, a régi erős, boldog emberek megvannak még valahol, apró lapos alföldi városkák, széles tanyák ölén. Ha Szeged villanyfényes városából ki is pusztitotta őket a liberális filoxéra, ha a jól megszervezett nyomoruság cifra palotákat épitett is ódon, fehérablakos házaik fölé — a régi daloskedvü urak, válogatott éjszakázó legények megvannak még valamerre ebben a nagy magyar éjszakában. Az öklük talán lecsapni készül . . .)

Cserzy Mihály kiforrott irásművészetét, mely régen meghóditotta az egész ország olvasó közönségét, fölösleges volna ezuttal külön méltatni, olvasóink jól ismerik őt lapunk hasábjairól is; az eleven szinü boldog képek, melyeket csillogó művészettel rögzit elénk a régi Szeged életéből, hogy bebutorozza vele legalább egy estére lelkünk hideg, sötét zugait — ezuttal is a kedves közvetlenséggel elbeszélgető, adomázgató, megfigyeléseiben, leegyszerüsitett kifejezésmódjában előkelően művész, — istenáldotta humoru Mestert mutatják. Az ötvenes évek sötét utcáin, a sirva-vigadó idők utolsó menedékét nyujtó meghitt vendéglőin, kurtakorcsmáin elindulva végig visz bennünket a mulató, vigságos régi Szeged minden kedves, otthonná melegedett boros, muzsikás helyén, apró, kedélyes történeteket mesél el, életet, embereket, a nagy vonalak alá süllyedt részleteket hord össze: akik apáik, régi barátaik arcáról, szokásairól, el nem mondott szavairól szeretnek emlékezni, akik hervadt virágok illatából, elmult idők, emberek életéből szeretik megbővíteni életüket — nagy élvezettel fogják olvasni e könyvet.

A nyolcvanoldalas, szép kiállitásu könyv lapvállalatunk kiadásában jelent meg.

(f. gy.)

Dr. Banner Benedek: Mehmed Tahir, Cuzuki Kenzo és mások.

Békéscsaba, 1922. Corvina-nyomda. Ára 400 korona.

A magyarok kivándorlása óta Ázsiában egyszerre sohasem járt annyi magyar, mint az utolsó világháboruban, mikor sok ezren sinylődtek ott szomoru hadifogságban. Elvesztett hazájokért abban találtak egy kis vigasztalást, hogy a végtelen steppék a magyar alföldre, a kék hegyek a Kárpátokra, a lakosok saját fajtájukra emlékeztették őket. A turáni népek oceánjában, a szlávok tengerén tul, azokat a cseppeket nézegették, amelyek a magyarság kiáradása óta ott maradtak. Sőt megismerték a visszaáramlásnak néhány cseppjét is: az 1849. évi függetlenségi háboruból odasodort magyar hadifoglyok ivadékait. Ők maguk borus felhők gyanánt lebegtek saját fajuknak ez oceánja felett, nem tudva, lecsapódnak-e annak végtelen özönébe, hogy elvesszenek benne, vagy valami szerencsés légáramlat visszahajtja-e őket rég nem látott szeretett hazájukba.

Egyetemeinknek és főiskoláinknak sok ezer, a kolozsvári egyetemnek egymagának négy év alatt ötezernél több hallgatója és doktora vett részt a világháboruban. Volt tanáraikat már a harctérről, majd a szomoru hadifogságból is sokan keresték föl tapasztalataikról szóló leveleikkel, formásan, alaposan megirt értekezéseikkel. A fogolytáborokban nemcsak európai müvelt nyelvekben gyakorolták magukat, hanem a török, mongol, japán nyelvet is buzgón tanulták, törököket, mongolokat, japánokat magyar nyelvre tanitottak, előttük és az oroszok előtt magyar szindarabokat játszottak, magyar felolvasásokat, szavalatokat tartottak, magyar dalokat és zeneműveket mutattak be. Amellett azonban ezek a főiskolai müveltségü, vagy éppen okleveles fiatalemberek turáni szö-

LUCZA JÓZSEF
kelmefestő és vegytisztító ipartelepe
SZEGED, KAZINCZY-UTCA 14. SZÁM.
Fióküzletek:
Mikszáth Kálmán-utca 9. (Valéria-tér paprikapiac sarok), Gizella-tér 3. és Kiskunfélegyháza.
Ipartelepi telefon 10-75.
Különlegesség: A tisztitásra adott férfiruhákon kisebb javitás teljesen dijtalan.

vetségeket alakitottak ázsiai rokonaik nyelve, dala, zenéje, életmódja, erkölcsei, vallásai, épitkezése, testök, lelkök megismerésére. Pedig, hogy valamiképen megéljenek és le ne rongyolódjanak, a legdurvább munkákat is végezniök kellett.

A szárazföldön 8—10.000 kilométeres, a Csendes- és az Indiai-oceánokon, a Vörös- és a Földközi-tengereken még nagyobb utakat tettek, hogy négy-, öt-, hatesztendei szenvedés után végre meglássák hazájukat, hova szegényesen, még tudományos följegyzéseikből is kifosztva érkeztek meg. Többnyire csak emlékezetök frisseségében, benyomásaik élénkségében bizva vállalkozhattak itthon tapasztalataik és megfigyeléseik megirására. Legnagyobb részök ezért könnyed szépirodalmi formában mondott el olyan dolgokat, amiknek tudományos magvuk volt. Csakhogy ilyen magvak befogadására a magyar irodalom földje sohasem volt alkalmatlanabb, mint éppen az ő hazatértök után, mikor mélyen senki sem szántott és csak mezei virágok nyilásában, sőt sokhelyütt gyomok felburjánzásában gyönyörködtek.

Tudományos mélységet, szépirodalmi könnyedséget kevés más fiatal iró egyesitett oly szerencsésen, mint Szibéria magyar költőjének, *Gyóni* Gézának földije, dr. *Banner* Benedek, a háboru előtt a temesvári főreáliskolának, azután pedig a békéscsabai leánygimnáziumnak tanára. Mikor nekem, mint egykori tanárának megmutatta japán barátjáról, Cuzuki Kenzóról irt rajzát, azzal igazán a legkellemesebben lepett meg. Két világfelfogást olyan érthetően, alaposan és mégis kedvesen, szellemesen a háboru után keletkezett magyar irodalomban még alig láttam szembeállitva és megmagyarázva. Akik elolvassák, bizonyára helyesnek találják, hogy más hasonlók megirására, többi ázsiai barátjának bemutatására is buzditottam. A kis japánt igy követte aztán a török Mehmed Tahir, az orosz Nikolaj, a szingaléz Antonio. Sugár valamennyi, mely bevilágit népök lelkébe és megszeretteti velünk valamennyit, az egy Antoniot kivéve, kiből nagyon váratlanul ábrándulunk ki.

Egyéniségök el-elvész környezetökben, de érthetőbb, mihelyt megint felbukkan. Banner, aki valaha tanulságos értekezést irt a nyitrai tótok épitkezéséről, Nikolaj faluja, Korkinó házainak leirásában megint valóságos szakember. A tárgyi néprajz kedvéért ugyan pár pillanatra megfeledkezik szuronyos őréről, Nikolaj muszka közkatonáról, de ennek milieuje megrajzolásával, családi tüzhelyének bemutatásával mindjárt érthetővé is teszi, hogy szigoru őre miért csókolta őt össze a bucsuzásnál.

Azonban ennek a könyvnek iróját a szegény muzsik helyett maga a Múzsa: bájos ifju felesége csókolta homlokon. *Etuska*, Berkeszi István temesvári főreáliskolai igazgatónak, a jeles történetirónak árvája, a háboru és a bedifogság hatesztendei szenvedései után megadta neki azt az igazi családi boldogságot, melyet az életbe kilépő tanitványainnak mindig szivemből szoktam kivánni, hogy tanári, irodalmi és tudományos munkájokat lelki nyugalommal, örömmel végezzék. Most az a koszoru, melyet ura turáni virágokból kötözgetett, a kedves fiatal asszony sirjára kerül s ezt a könyvet az iró már csak Etuska emlékének ajánlhatja. De valamint Petőfi is aztán irta legszebb költeményeit, hogy letette a ciprus lombjait Etelka sirjára, Bennert is Etuskájának emléke kötelezi arra, hogy azokat az ázsiai virágokat, melyekből első koszoruját fonta, elhervadni sohase engedje és felesége sirján, az irodalom berkében évről-évre még szebb virágokkal ujitsa fel.

Márki Sándor.

RÁKÓCZY TESTAMENTUMA.

Bucsuzom, Kelemen!
Sorsommal betelve,
Örömmel telt kupám
Végcseppjét lenyelve,
Szálló, bús lelkemmel
Szél szárnyára kelve
Indulnom kell máma, —
Trónusához vár a
Népek fejedelme.

Irjad hát, Kelemen,
Hűséges, jó szolgám,
Siralmas sorsomnak
Már ide fordultán:
Kár magad emésztni
Szegény urad dolgán, —
Ott a másvilágon
Könnyebb lesz az álmom,
Mint ez árva porton.

Irjad, jó Kelemen,
Jó Mikes Kelemen!
A török szultánnak
Búcsuzó levelem,
Néki sem lesz gondja
Többé már énvelem ....
Hogy akkor a bajba'
Nem hagyott magamra:
Lássa köszönetem.

Ird aztán jó szolgám
A lengyel királynak:
Utam bevégezve,
Immár égbe várnak,
Hogy ködbe oszoltak
S immár léggé váltak
A mi szép álmaink,
Mit szüink vágyva mind
Együtt álmodának.

Siralmas bús sorsom
Hogy ekképp' betelett,
Reménylő napunkra
Kordn esteledett,
Hiába vágyodtunk
Itt a tenger mellett
Csendesen megülve
Fényébe merülve,
Szép csillagszemeknek.

Ird oszt' a császárnak
Bécsnek városába,
Hogy az én életem
Mégse veszett kárba,
Az én árva népem
Bármennyire árva:
Fekete nagy éjben
Csillagok szemében
Intésemet várja.

Utolsó levelem
Ird a franciának,
Vitézlő gall nemzet
Romlott, korcsfattyának, —
Nékik azt köszönöm
Hogy ugy megcsalának
S ígérő szép szóval,
Minden széppel, jóval
Magamra hagyának ....

.... Búcsuzom tőled is!...
Hűségedért Isten
Tartson meg jó szolgám
Tovább is a hitben, —
Nem tudok mit hagyni
Néked, — semmi kincsem,
Egy volt csak: hűséged
Más javak nem értek
Nékem semmit itt lenn.

Tégy pontot Kelemen!...
Sorsommal betelve
Örömmel telt kupám
Végcseppjét lenyelve,
Szomorú lelkemmel
Szél szárnyara kelve, —
Szálló fellegekkel
Immáron mennem kell....
Ágyam mélyre vetve!

Palasovszky Béla.

CSUPA SZENZÁCIÓ a *Szinházi Élet* most megjelent uj száma. *Szép* Ernő, *Szenes* Béla, *Feiks* Alfréd, *Móricz* Zsigmond és mások érdekes irásait hozza, egész sereg szenzációs képet közöl, s már is benne van a Városi Szinház ujdonságának, a Raguza hercegének slager-kottája. A lap ára 50 korona, negyedévi előfizetés 500 korona. Kiadóhivatal Budapest, Erzsébet-körut 29.

Nemzeti étkezde
Somogyi-utca 20., a Szent Imre ház alatt.
Állandóan elfogad abonenseket, ugy bentétkezésre, mint kihordásra. Tisztán kezelt házikoszt, figyelmes kiszolgálás. Szolid árak, állandóan tejes kávé és hideg buffet. Szives pártfogást kér Egyetemi hallgatóknak árkedvezmény. **Szabó Albert** tulajdonos.

Dr. Márki Sándor.

Fehéredő haja, álára simuló rövid szakála lágyan keretezi jóságos, nemes vonalu arcát, szemében szelidség, jóság tükröződik, szavai nyugodtan, finoman csendülnek. Meleg, felinditó tekintete mögött, előkelő halkszavuságában, mint tömör sugárzás, fényeskedő acél, mozdul elő kemény, magyaros akarata, mely folytonos, fáradhatatlan munkára, erőfeszitésekre ösztönzi. Nem is olyan régen még — a megszállás előtti Kolozsvárról emlékszem e képre — hajában nem volt ősz hajszál, s hangja fiatalos tüzzel, riadót verő lelkesedéssel zendült: a háboru alatt, mint az egyetem Rektora gyujtó (nehéz szivvel küldő) beszédeket mondott a harcba induló diákok sorai előtt. Hogy azóta a haja megfehéredett, szava meghalkult, talán nem is a kor — Idők jele...

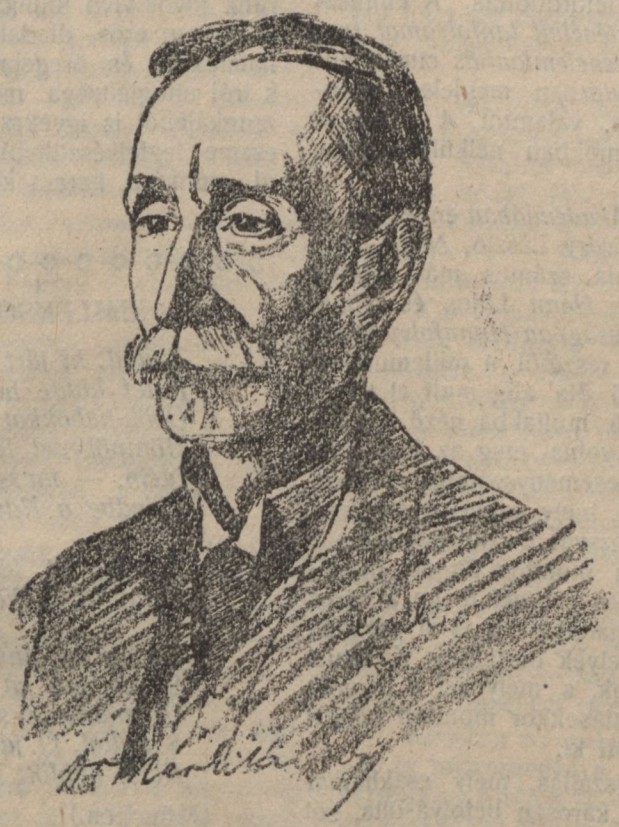

Hatalmas munkássága, sokoldalusága szinte páratlanul áll a magyar tudományos élet történetében, eredményei, jelentősége szavakba mérésére erőnk kevés. Végig kutatva tudományos pályájának főbb állomásait, a magyar történelemirás megujhodását és nagylépésü fejlődését kisérjük nyomon; történelemtudós alakja az uj magyar történelemirás oszlopai közt magasodik.

(A magyar történelem 1867-ben a *Magyar Történelmi Társulat* megalakulásával indult fejlődésnek. Ekkor kezdődött a magyar történelem rendszeres felkutatása és feldolgozása. *Horváth* Mihály halhatatlan történetirónk alapitotta meg a társulatot, melynek legkiválóbb tagjai *Ballagi* Aladár, *Csánky* Dezső, *Károlyi* Árpád, *Marczalli* Henrik, *Márki* Sándor (1869.), *Pauler* Gyula, *Szilágyi* Sándor és *Thaly* Kálmán voltak. Először az adatgyüjtés nehéz munkája folyt. Elvetve a romantikus történelmet, mindent elölről kezdtek. Vaskos kötetek jelentek meg, melyek nem tartalmaztak egyebet feldolgozatlan adatoknál. A felhalmozott anyagot aztán lassankint kritikai bonckésük alá vették, s megkezdődött a mai oknyomozó történetirás.)

Dr. Márki Sándor 1892 óta nyilv. rendes tanára a középkor és ujkor történetének a kolozsvári egyetemen. Tudományos pályája azonban sokkal-sokkal régebben kezdődött. 1868-ban, tizennégyéves korában már megirta egy nagyváradi lapban Biharvármegye történetét, mellyel valóságos háboruságot okozott az akkori parlamenti pártok között, a Deák- és Tisza Lajos-párt között. Erős támadásban volt része, a végén azonban mégis csak bebizonyosodott, hogy igazat irt. (Még mielőtt tudományos munkája megindult — 1867-ben — munkatársa lett Jókai *„Üstökös"*-ének, s verseket, adomákat irt a lap számára.) 1869-ben jelent meg a *Századok*-ban első dolgozata; a Századoknak ma is állandó munkatársa. 1873-ban jelentek meg első önálló füzetei, 1874—5-ben már irodalmi értesitőt szerkesztett, az első *Magyar Tudományos Bibliographiai Lap*-ot, melyben *Toldy* Ferenc nagy örömére kimutatta, hogy évenkint ezernél több magyar könyv jelenik meg. 1875—6-ban katonai szolgálata (önkéntesi év) rövid időre megszakitotta pályáját, lapját is kénytelen volt beszüntetni, bár kiadója hetilappá alakitva, s irodalmi szemlévé növelve szerette volna fenntartani. A tiszti, tanári és doktori vizsgálatok után Aradon telepedett meg, s mint aradi gimnáziumi tanár, távol a fővárostól, melyet öt éven át meg sem látogatott — befolyástól és pártfogástól egyaránt menten — fogott nagy munkájához, melyben hatalmas munkabirása és tehetsége csakhamar a legszebb eredményeket sorakoztatta fel. Egyéb munkáit nem emlitve, Aradon irta meg *Dózsa György és forradalma* történetét, mellyel az Akadémia dicséretét vivta ki; a mü három kiadást ért. Ugyancsak Aradon született meg *Mária királyné története*, mely a Kisfaludy-Társaság elismerésében részesült, s amellyel *Szilágyi* Sándor ma is élő *Történelmi Életrajzok* cimü vállalatát megindította. *Kemény János életrajzá*-val a *Történelmi Társulat* pályadiját nyerte el, a város és vármegye megbizásából megirt Arad — város és — vármegye története 100 iven, két kötetben erősen illusztrálva szintén ebben az időben jelent meg. Aradon kilenc évet töltött.

1886-ban Trefort kultuszminiszter megkérdezése, ugyszólván tudta nélkül, nevezte ki a budapesti VII. kerületi (Barcsay-utcai) gimnázium tanárává; Pestre költözése bővebb teret szolgáltatott munkássága intenziv folytatására. Az Országos Levéltár kincsesháza hozzáférhetően tárult fel kutató szemei előtt. — Ez időben tevékeny részt vett az irodalmi mozgalmakban, verseket is irogatott, összeköttetését élénkebbé tette az *Üstökös*-sel. Ekkoriban mondta *Tóth* Béla, mikor a *Márki* stilusa szóba került:

— Vajha *Marczalli* is irt volna verseket...!

Budapesti tanársága harmadik évében, 1889-ben tagja lett a *Szent István Társulat* tudományos osztályának, melyből később a mostani *Szent István Akadémia* alakult. Közben a *Földrajzi Társaság*-ban, *Történelmi Társulat*-ban és a *Tanár Egyesületben* fejtett ki nagyobb munkásságot, 1889-ben pesti egyetemi magántanár, 1892-ben a *Magyar Tudományos Akadémia* tagja lett. A pesti egyetemen *A magyar köznép története* volt habilitatiojának cime, a kultuszminiszterium azonban tul demokratikusnak találva a cimet, utasitotta, hogy változtassa meg. Igy lett aztán a megtartott habilitatio cime: *A magyar középkor története.*

A kolozsvári egyetemen 1892-ben foglalhatta el a középkor és ujkor történetének tanszékét. Ettől kezdve a mult év őszéig Kolozsváron folytatta munkásságát, a „régi Kolozsvár" mindvégig a legmelegebb szeretettel, lelkes megértéssel, tisztelettel vette körül, s a legboldogabbá tette minden napját. Óriási munkássága, kivételes tehetsége ekkor már teljes mértékben kibontakozott, csakhamar alig akadt tudományos folyóirat, melyben munkái ne jelentek volna meg, földrajzi és történelmi tankönyvei seregestől láttak napvilágot. Ezek közül némelyik 15 kiadást is megért, s országszerte elterjedt. Sokat román nyelvre is lefordítottak.

Önálló nagyobb munkái, melyeket már mint kolozsvári egyetemi tanár irt, igy sorakoznak:

Az *Egyetem története* (1896; másodszor 1922); Mátyás király emlékkönyve, mely a *Mátyás*-szobor leleplezésekor jelent meg és külön királyi elismerésben részesült; *Erzsébet királyné élete*, megjelent 1899-ben diszkiadásban; *I. Ferencz József élete*, szintén diszkiadásban gazdagon illusztrálva (1907); a *Magyar Történelmi Társulat* megbizásából (Thaly Kálmán volt az inditványozó) *II. Rákóczy Ferenc élete* három nagy kötetben, kb 110 iven gazdagon illusztrálva 1907—10. közt jelent meg; ugyancsak a társulat megbizásából 1913-ban *Horváth Mihály életrajzá*-t irta meg az ötvenéves jubileumra; a *Müveltség Könyvtárának* két vaskos kötetében megirta az egész világtörténelmet, a *Pallas* lexikon, valamint a *Révay* lexikon valamennyi kötetében több száz cikket irt. Kisebb értekezéseit *Magyar középkor* cimen adták ki, egyes értekezéseit német, francia, angol, olasz és román nyelvekre is leforditották. A kultuszminiszterium megbizásából *Történelmi tanfolyamot* rendezett, melynek előadásait *Történelemtanitás* cimen külön is kiadta. Az *Olcsó Könyvtár*ban megjelent munkáiban *Történet és történetirás*, valamint *A középkor főbb krónikásai* — szemináriumokban nélkülözhetetlen utmutatásokat adott.

A *Magyar Tudományos Akadémiában* emlékbeszédeket tartott *Finály* Henrik, *Kőváry* László, *Nagy* Iván, *Kozma* Ferenc és az Akadémia számos más halottja fölött, a *M. Tört. Társulatban Haan* Lajos és *Thaly* Kálmán fölött, a *Földrajzi Társaságban Hunnfalvy* János fölött. A *Földrajzi Társaság* részéről a milleniumkor ünnepi beszédet tartott, s 1896 óta alig mult el történelmi ünnep, melyen ne az ő multakba néző, jövőbe látó poetikus szavai formálták volna meg az ünnepség lelkét. Beszédei Kolozsváron eseményszámba mentek, külön lelkes közönségük volt, mely művészi élvezetet keresett és talált bennük. Kolozsvár diszközgyülésein s az egyetem közgyülésein sürün mondott ünnepi beszédeket, ezeket *Nemzeti ünnepeken* cimmel maga a város adatta ki. A háboru idején a harctereken is olvasgatták lelkesitő háborus beszédeit, melyek öntudatos Krisztusi kötelességteljesitésre buzditottak, s melyeket a harcoló ifjuság számára — mint felavatásokkor mondott rektori beszédeket — az egyetem adott ki.

1918-ban a román megszállás, mely csakhamar rátette kezét az egyetemre is, károsan befolyásolta, sőt megakasztotta a tudós munkáját. Hosszu ideig csak az iróasztal fiókjának dolgozhatott, s a berekesztett források hiányában munkaprogrammjától külön csapáson. Mikor Kolozsvár magyar egyetem nélkül maradt, élére állott a ref. theologia mellé szervezett tanárképző intézetnek, melynek egyetemi szinvonalu müködését a magyar kormány is elismerte. Sajnos, ez intézetet később a román kormány becsukatta. Fáradhatatlan munkássága, önfeláldozása e nehéz napokban lelkes kötelességtudással sietett a veszélybe jutott magyar kulturintézmények segitségére, mint elnök-helyettes erős, megvédő kézzel vezette az *Erdélyi Muzeumot*, *Emké*-t és az *Erdélyi Irodalmi Társaságot*, bár müködése miatt a románok részéről állandó veszedelem fenyegette. A megszállás alatt irta meg *Stepnei György angol követ életét és munkásságát* két kötetben, *II. Rákóczi Ferenc 1707. évi életrajzát Le Noble* nyomán franciából ugyancsak két kötetben, *II. Rákóczi Ferenc viszonyát Moldvához Jorga* nyomán románból és az *Erdélyi gör. kel. püspökségek történetét Bunea* Ágost román történetiró nyomán. E munkái jórészt még kiadatlanok, a jelenlegi mostoha viszonyok között kiadásuk igen nagy anyagi nehézségekbe ütközik. Kiadásra vár még Erdélynek külföldi közönség számára irt története is, melyet már Erdélyből való eljövetele óta készitett el.

Legközelebbi munkaprogrammjában két nagyobb munka is szerepel, bár a velük való foglalkozást igen megneheziti sok egyetemi tennivalója. Az egyetemen most, mint helyettesitő, a földrajzi tanszéket is ő tölti be, s a történelmi szemináriumban minden segitség nélkül végzi hatalmas könyvtárának a rendezését. A megalkotandó müvek közül az egyik *II. Rákóczi Ferenc felkelésének története*, melynek megirásával a *M. T. Akadémia* bizta meg; e munkát még a román megszállás előtt kezdette meg, a megszállás alatt kénytelen volt félbeszakitani, most még legalább két évre van szüksége, hogy befejezhesse. A másik müvet *Fraknói* Vilmos sürgeti, ennek tárgya *A magyar földrajz története.*

Dr. *Márki* Sándor több mint félszázados tudományos munkássága megmérhetetlen értéket jelent a magyar kultura számára. Fiatalos munkakedve, töretlen energiája bámulatra ragadja ismerőit, s utolsó fegyverünk jövőt vivó munkájában, a magyar kultura előbbrevitelében erős, diadalmas harcot hirdet, példát mutat fiataloknak és öregeknek egyaránt. Rengeteg egyetemi, s irói elfoglaltsága mellett Szeged magyar társadalmi munkájából is igyekszik kivenni a részét; mint a turáni eszme legfelkészültebb harcosa, a magyar társadalom uj, munkára, harcra képes megszervezésén is fáradozik.

Fetter Gyula.

EMLÉKSOROK ANNY L.-HEZ.

Tudod, ki járt itt? Őt a végtelen
Kelet küldé honfoglaló Nagyurnak.
Örök-habokkal zugó rejtelem —
Hömpölyget lelke titkos-mélyü multat
Igéin, — messzekongó érceken —
Füledbe a Nagy-fal regéi hullnak.

Szemén át, látod, ezredéveken
Lefojtott üszkök lelnek titkos utat.

De oh ha lángjuk felcsap hirtelen,
Saskarmai ha prédáért kinyulnak,
Uj mámor reszket germán testeden
S tudod, Ő járt itt, kit a végtelen
Kelet küldött örök győztes Nagyurnak.

(München.) *Ajtay Miklós.*

* **Lázár Lajos székely testvérünk,** kolozsvári egyetemen végzett tanárjelölt a Feketesas-utca 17. szám alatt jól felszerelt könyves boltot nyitott, hol az egyetem hallgatói mindennemü tankönyveiket beszerezhetik. Papir- és irószerek raktáron. — Székely testvérünk életrevaló, egészséges vállalkozását az egyetemi hallgatóság megértő pártfogásába ajánljuk. „Minden erdélyi megpróbált magyar ember csonkamagyarországi életharca — harc Erdélyért is".

Uri divat különlegességek legnagyobb választékban
Komlósinál Kölcsey-u. 3.
Nyakkendők, ingek, keztyük, soknik, nadrágtartók, gallérok.
SPORTCIKKEK:
football, atlétika, vivó és tennis felszerelések.
Kérem e cimre ügyelni !!

Nana.

(Novella.)

Meleg, szeptembervégi délután volt. A nyitott verandán vidám öregurak kalábereztek, a vörös abrosszal leteritett kerek asztalon három pohár ácsorgott a boroskancsó körül. A poharak között nehány szál őszirózsa hevert, az abroszon szétdörzsölt szivarhamu és kiömlött bor jelezte a szertartások pontos betartását. Vastagra hizott, kiszolgált kártyák bukfenceztek a levegőben, jókedvü élénkség és jóizü kacagás vibrálta szét a vidáman sziporkázó, kövér szivarok füstjét. A somlelkétől simára derüsödtek az arcok és lassan-lassan a veresedő vadszőlőlevelek színére változtak.

A bő és kényelmes karosszékekben ebédutáni állapotban üldögéltek az urak, kik a poharak számának megfelelően hárman voltak. Az egyik pohárnak maga a házigazda, a másiknak valamelyik vérbeli székely-nagyur volt a gazdája — előkelő és mindennapos vendég —, a harmadik pohár tulajdonosát rokoni kötelékek füzték Ágoston urhoz, s ezuttal hosszabb látogatásra érkezett Kolozsvárról.

A ház, mely a verandához tartozott, s melynek Bobb Ágoston nyugalmazott vasuti főfelügyelő volt a gazdája, valahol a székely hegyek között rejtőzött, piros bádogfedelet és két kokett kis tornyocskát viselt ismertetőjel gyanánt s a kéményén pajzán szélkakas feleselt a széllel. Kedves, vidékies ház volt, amilyeneket gyakran látni a robogó vonat ablakából — lassan feltünnek és eltünnek a távoli hegyoldalakban —, az ember önkéntelenül kedélyes, melegszivü emberekre gondol, hosszuéletü, bőebédü, virágillatos és istálószagu életet sejt a villogó falak mögött. A hétvármegyében szép házikisasszony talán Ohnét olvas a veranda lépcsőzetén, miközben virágos selyemsálját összébb huzza a vállán, a kertben hancurozó gyerekek vonót, hegedüt fabrikálnak a kukorica szárából s versenylovaglást rendeznek a házőrző ebek hátán.

A szomszéd állomáson élesen fütyült a vonat, a verandán kissé elcsendesedtek a kártyázó urak. Egy távoli völgynyilásban parányi vonatocska tünt fel, kedves, gyermekkori játékszerré torzult a messzeség tükrében. Fehér füst buggyant ki a hegyek mögül s fehér kendőket lobogtattak a tarka ablakokból. A harmadik pohár tulajdonosa mosolyogva dült hátra a székén.

— Ej, igyunk urak és beszéljünk a nőkről! Guszti bácsi ma te vagy a soron.

Gyors ivben perdültek a boros poharak, Ágoston ur pedig szabadkozni próbált.

— Ugyan, ugyan, méltatlankodtak a vig cimborák — asszonyok csókjáról, csapodárságáról ki ne tudna mesélni a földön?!

Finomneszü kattogás vergődött a levegőben, fehéredő hegyek között messze járt már a robogó vonat.

— Persze ti könnyen beszéltek, hárompróbás gavallérok voltatok egykor!

Vaskos tenyerével szórakozottan simogatta az abroszt, tekintete sokáig bolyongott elhagyott vidékeken. A vendég urak vidáman zsibongtak és sietve töltötték tele a poharakat.

— Ördög vigyen hát benneteket! — kiáltott fel Ágoston ur és engedelmesen mesélni kezdett. A vadszőlőleveleket könnyü szél fodrozta s a beszélőre boritotta a szivarok füstjét.

— Diák voltam — kezdte lassan —, utolsó éves gimnazista a kedves Kolozsváron. A régi Kolozsváron.

— Almazöld sarokház az Óvárban — hires korcsma volt akkoriban —, népes diákszobák az udvar felől, örökös cigányzene és rostélyosillat . . . — Csak lassan jutnak eszembe a dolgok.

— Egy nagy eperfára emlékezem, mely az udvar közepén állott, alatta pad kinálkozott s körös-körül fürhéces szekerek tanyáztak nagy össze-vissza-ságban. Meleg, tavaszi estéken virágillatot hozott a szél a Szamos partjáról, a nyitott ajtókból, ablakokból harsogó cigányzene zuhogott az udvarra, a sötétben pincérlányok és diákok viháncoltak az eperfa alatt.

— Az udvar mélyén egy gyönyörü görög leány lakott a hátulsó lakásban. — Első szerelmem!

— Éjszinü haja sürü, mint a sürü sötétség, a reggeli hónál fehérebb bőre és bájoló sötét szemei erősen összegabalyodnak végnélküli algebraképletek emlékével . . . Fantaszta, ábrándozó diák voltam, s egy elátkozott királykisasszonyt sejtettem a leányban. Kis diákszobánkban nyitva maradtak éjjelre az ablakok, csillagok csókjai, virágok üzenete hatoltak el hozzám. — Szegényke! Igy sóhajtottam fel gyakran, miközben mélyen a párnákba furtam a fejemet.

A mese most már megindult, akár egy vágtató hintó az avaros lejtőn. Rozsdaszinü levelek repültek fel a guruló kerekek nyomán, s vigan pattogtatott ostorával az ezüstszakálu kocsis.

— Ragyogó vasárnapreggel volt, ünnepi harangzugás zsibongott az utcákon . . . Ő könnyü sált öltött a fejére, s kéz a kézben szaladtunk ki a városból harmatos, vidám rétek felé. — Csókos az ajkam! — Csókos az ajkam! — kiáltottam a májusi fáknak, s napestig bolyongtam egyedül az erdőn ezen a napon.

Ágoston ur nehányszor végigsimitotta a homlokát és hátraszegte a fejét. Néma csend keletkezett a verandán, s ifjus szivdobbanások váltak hallhatókká. Az őszi fákra illatos fehér virágok hava hullott, tüzes tavaszi napsugár megolvasztotta fehér hajszálak havát.

A csend azonban kissé tulsokáig tartott. Valahol az erdőn nagyot kondult egy lehulló levél, valahol összecsendült három pohár, s hejehujás szomoruságok bora freccsent a földre.

— Valahonnan váratlanul megérkezett egy gazdag kereskedő . . . Selymeket, bársonyt, drága ajándékokat hozott a távoli országokból és összetörte egy szerelmes diáknak a szivét. Apró cserepekre hullott az összetört diákszív, a kis diákszobában öngyilkossági gondolatok és galád bosszutervek csörömpölése igázta le a végződni nem akaró éjszakákat. A láthatáron egy bogárszemü cselédleány tünt fel és alkalmas eszköze lett a diák bosszujának. — Hosszu történet! Ki tudna emlékezni az apró részletekre? — Mari, igy hivták a cselédleányt, pirosragyult arccal támolygott ki a hátulsó lakásból, a kereskedő elutá-

Alapitva: 1884. **KRIER RUDOLF** Telefon: 13-91.
Uri- és egyenruha szabósága, egyenruházati és hadfelszerelési intézete. — Divatos urilöltönyök, sportruhák, egyenruhák, angol lovaglónadrágok készitése.
Egyetemi hallgatóknak előnyár.

Szegedi Épitő Részvénytársasági Iroda
Szeged, Kárász-utca 11. Telefon 2-28.
Telep: Petőfi S.-sugárut vámház mellett. Tel. 9-47.

zott és ismét szent lett a béke a diák és a csodaszép görög leány között.

Ágoston ur szavai finoman peregtek, mintha fátyolos, könnyü gyöngyszemeket pergetett volna egy acélizmu és gondosan ápolt férfikéz. Virágos, vidám partok között suhant a mesélő patak, egy forró nyári délután következett a gyorsvizü kanyarodónál. A messzikék hegyek felől pedig közeledett már az alkonyat, enyhe ködök bolyhos puha szőnyeget teritettek az érkező lába elé. A derüs őszi délután vidám szivvel bókolt, a kezdődő homályban fehérebbé váltak a képzeletbeli női vállak, dohányszinü, bodros selyempárnákhoz hasonlitottak a távoli mezők.

— A karcsu, gyönyörü leány lustán nyujtózkodott a süppedő párnákon . . . Sárga, marceline-selyempongyolája szomjasan simult remek idomaira, a szerelmesen vonagló redőkből édes, szivetkábitó álmok parfőme áradt. Fehér ujjai érzékien becéztek egy csinos kötésü könyvet, s hizelegve kusztak a diák fürtjei közé. — Nana! — suttogta vergődő szájjal és megparancsolta a diáknak, hogy Nanának nevezze őt. Tulajdonképpen exaltált teremtés, ábrándozó, nagyszemü lány volt, Párisban lakott évekkel előbb, sokat volt magára és érdekfeszitő francia regényeket olvasott, mialatt a kereskedő nagy üzleteket bonyolitott le. — Szivét bársonyos szomoruságok drapériája övezte, messziről érkező könnyek keresték fel, ha tehette azonban, szenvedélyesen mulatott s végtelenül léha tudott lenni.

— Folytonos nevetése különösen csengett ezen a délutánon . . . Gyermekes paikoskodásaiba titkos kacérság vegyült, villogó szemeiből alattomos fény kigyózott. A diák szájába függét, datolyát tömött, meg akarta fojtani, s forró lélegzetét az arcába fujta. Meztelen karjai fehéren csillogtak a kiveresedő homályban, gömbölyü térdei diadalmasan simultak a diák domboru mellére . . . A diák szive lassan ajkaira és egészséges, fehér fogaira kuszott . . .

— Nem voltam éppen gyenge legény, s a szerelem megszázszorozta erőmet! — mondotta Ágoston ur és egy hosszu szippantást tett a szivarján. A régi karosszékek hangosan recsegtek-ropogtak, a korosodó urak szemében furcsa fény bogárzott. Valahol izgatottan nevetett fel egy aranycsengésü asszonyi hang, vöröshaju balerinák mámoros táncot lejtettek csordultig telt borospoharak szélén.

Napszállta volt. Halálhirt hirdetve érkeztek már fehér hegyek felől hideg őszi szelek, lenn a kertben megborzongtak a vérrel vegyes szinü bokrok. Nagyatyám, mert ő volt a kolozsvári rokon, ijedten nyult a pohara után.

— Ej, ti hideg szelek! hazudtok, mint a messziről jött emberek . . . — és sebesen és kedélyesen összekoccintották a három poharat. A három pohár visszahullott az asztalra, Ágoston ur pedig folytatta a történetet.

— Nem voltam éppen gyenge legény, s izzó testéről rongyokban szakadt le a drága selyem . . . Vastag, fonatokba csavart haja nyakára hurkolódott, megbolygatott, buja asszonyteste ugy látszott, nem bir magával többé . . . Szagos mügével édes, törökös italokat készitett, sirt, ha nem mentem és meg akart halni. — És mégis soha, egyetlen-egyszer sem tudtam erőtvenni rajta!

Elhallgatott. A veranda felett néma percek suhantak el, az arcokra fancsali mosolygás merevedett a mozdulatlanul lebegő füstben.

— Az ilyen nők nem érdemlik meg, hogy emlékezzünk rájuk! — mondotta a kolozsvári rokon és szigoruan rántotta össze bozontos szemöldökét.

A kertek alatt halottmosó banyák ólálkodtak, az égen édes, halálos szomoruság sápadt. A házigazda csendesen csóválta meg a fejét.

— A nők néha nagyon különösek és én nem tudok haragudni Nanára. Akkoriban veszedelmes hagymázba estem, s az ő önfeláldozó ápolása mentette meg az életemet . . .

Fetter Gyula.

Bali bég báránykája.

Ugyancsak beesteledett, mire Abdullah és Dzsáfer beforditották lovukat az osztopáni szeráj kapuján. Igaz, hogy ez a szeráj csak amolyan gyaur kocsma volt, amely az immár százesztendős török uralom alatt is magyar maradt, szállván apáról fiura. (Nem is volt olyan nagy ritkaság a magyar kocsma az ottomán birodalom itteni területén. Csupán a somogyi szandzsákban volt vagy három-négy. Mert ámbár igaz, hogy mikor vagy száz év előtt Mohács alól nekiveselkedett a pogány had Dunántulnak, akkor az osztopáni csárda tetejére is felszökött a vörös kakas és gazdája, Niklai János uram, egész házanépével Muraközbe futott a Zrinyiek oltalma alá, de már négy év mulva hirül hozták a cigányok, hogy a pogány ugyancsak szivesen látna apró házakat, szorgalmas embereket a feldult falvak, letarolt vetések helyén. Mert a vérből is jól lehet ám lakni! Igy aztán Niklai uram is visszabátorodott, kijavitotta a házát s az a néhány ottomán iszpáhi, aki legelőször vetődött be hozzá, ugyancsak megnyalta a szája szélét a „madzsar ember" szerájában. Egy-két hét mulva aztán el is keresztelte a kocsmát a „Vitéz és nemes ozmán lovashoz". Ebből ugyan baj lett, mert egyszer arra kószáltak a veszprémi végek magyar vitézei és Niklai uramat jól helybenhagyták a fölséges imperátor ilyetén elárulása miatt s addig verték, mig Niklai uram már most „A magyar vitézhez" cimezte el a kocsmát. Ezért meg másnap a visszatérő törökök orrolták meg s Niklai uram másodszor szenvedett bizonyos számu botütéseket a további okulás céljából. Igy ment ez ezután hosszabb ideig, mignem Niklai uram tul nem járt a két ellenfél portyázó vitézeinek eszén. Olyan táblát csináltatott, amelynek egyik felére nagybajuszos deli magyar vitéz vala festve, a másik oldalára pedig bugyogós, fényes fegyverzetü török iszpáhi. Árva gyerek pedig ezrével akadt akkoriban. Fölfogadott egyet, akinek más dolga nem volt, minthogy a padlásablakból figyelte az utakat. Amikor aztán a kölyök magyar vitézeket látott arra robogni, csak kiáltásba került s a kocsma a magyar vitézt dicsérte, ha pedig törökök jöttek, akkor a kocsma immár a török vitézhez cimzett szerájjá változott. Hanem azóta hosszu idő telt el. A hódoltságterület aránylag békés török világ alá került és minden szandzsákbeli török katona meglehetősen jól ismerte a kocsma jelenlegi potrohos gazdáját: Niklai István uramat.)

No de hogy el ne térjek a történettől, hát mondom, Abdullah ur és Dzsáfer ur befordultak a szerájba. Le is paroláztak az öreggel s aztán nekiestek a párolgó piláfnak. Meg is feledkeztek nagyhamar

Megnyilt a Keletmagyarországi Főiskolai Hallgatók Internátusa épületében a Vásárhelyi-sug.-ut 2. alatt
a „Jurán" Kávémérés és Falatozó
Egyetemi hallgatóknak árkedvezmény. Naponta friss vacsora.

a próféta tilalmáról s mivel szörnyen gyarló természetü igazhitüek voltak, egy-kettőre ott állott az asztalon a csipős somogyi karcos. Igy aztán hiába figyelmeztette a kaposvári müezzim a mozlimokat a napszálltára, — Osztopánig nem hallatszott el a hangja — a két derék muzulmán hangos szóval dalolta a török meg a magyar nótákat.

Niklai uram a biztonság okáért már a kármentőbe huzódott, nehogy a karddal hadonászó, handzsárral dobálózó pogányok utjában legyen. Amikor nyilt az ajtó, s egy feketesörényü deákforma legény lépett be. Egy pillanatra megütközött a duhaj mozlimok láttára, de aztán csendesen leült az egyik félreeső asztalhoz. Nem ugy a török!

Dzsáfer, aki akkor már részegen bőgött és siránkozott, hogy meghal, mert nincs egy jóbarátja, aki őt, a szegény gyönge gyermeket — pedig öles baromformáju volt az imposzter — oltalmába venné, nagy örömmel rohant neki a jövevénynek.

— Pajtáskám, madzsar pajtáskám. Ugy-e szereted a szegény Dzsáfert!

A jövevény meghökkent. A szerelemnek legcsekélyebb jele sem volt az arcán erre a kijelentésre. Hanem iszen nem is igen várták a feleletet erre a kérdésre, mert immár Abdullah is ott villogtatta handzsárját a jövevény orra előtt. Mindamellett odaszólt:

— Szeretlek derék Dzsáfer. Csak azt mond meg, ki akar bántani, hogy tüstént a másvilágra küldhessem.

— No ugyan mivel? — kacagott Abdullah — hiszen még csak egy rozsdás fringiád sincsen.

— Az nincs, — felelte az ujonnan jött — de van annyi tudomány a fejemben, hogy többet ér, mint a legjobb damaszkuszi penge.

— Akkor tán bizony varázsló vagy? — tudakolta Dzsáfer immár gyanakodó, babonás szemmel.

— Olyasféle — mondotta mosolyogva a vándor.

A két török egy ideig vegyes érzelmekkel mustrálta az idegent, majd néhány arab szót váltottak egymással, tanakodtak egy rövid ideig s aztán Abdullah, aki ugy látszott, kettőjük közül az okosabb volt, odaült a vándor mellé és beszélni kezdett.

— Nézd csak gyaur, ha te olyan nagytudományu madzsar vagy, hát most annyi kincset szerezhetsz, hogy egész életedben fügén meg szorbeten élhetsz, meg annyi feleséget tarthatsz, amennyit csak akarsz. De ha bolond vagy, kutyahitü madzsar, akkor meglékelem a koponyádat.

A jövevény táguló szemekkel bámult a törökre.

— Te azt mondod, hogy varázsló vagy, — folytatta a pogány — hát akkor meg tudod gyógyitani Bali bég báránykáját. Már pedig ha meggyógyitod, akkor Bali bég szekérderékra való arannyal jutalmaz.

— Hujujuj! — orditott fel Dzsáfer, nyilván, hogy megerősitse cimborája szavait, miközben összekoccintotta kupáját a vándoréval.

— No félj gyaur, nem csapunk be, becsületes mozlimok vagyunk, — folytatta Abdullah — épen jó kezekbe kerültél.

— Nem bánom, — dünnyögte a jövevény, ki valami veszélyes vállalkozást látott maga előtt — nem bánom, ha ti ilyen becsületesek vagytok hozzám, hát én is megmondom nektek becsülettel, ki vagyok. Nem vagyok varázsló. A medicina és alkimia végtelen tudományait tanultam a pádovai universitáson. A nevem Homoródy Balázs és Bethlen fejedelem urat tisztelem uralkodónak. Haza igyekszem Erdélybe s minthogy egy tallér sem sok, annyi se volt a zsebemben, hát nekivágtam a hódoltsági területnek, hogy erre vágjam át magam Erdélyig.

Dzsáfer itt megint megbolondult. Hozzávágta kupáját a másik kettőjéhez és rázenditette, hogy: Haj! Dári-dári-dári . . .

— Ne ordits! — mordult rá Abdullah s aztán megint Balázs deákhoz fordult. Az pedig folytatta:

— Én tán meg tudom gyógyitani a beteg embert, de állatbetegségekhez nem értek. Igy hát nem nagyon hiszem, hogy meggyógyitom a bég báránykáját. Azt pedig sehogy sem szeretném, ha a kezem alatt pusztulna el, mert nagyon hozzánőtt a fejem a nyakamhoz. Már pedig sejtem, hogy ebben az esetben a nemes bég, kinek egyébként növessze hosszura szakállát Allah, eképen fizetne.

— Haj! Dári-dári-dári . . . — bömbölte ujra Dzsáfer, aki immár a padlón hentergett.

Abdullah csak rugott egyet rajta s aztán szeretetreméltó nevetéssel magyarázott tovább Balázs urnak.

— Már pedig akár akarod, akár nem, eljösz velünk gyaur! Épen két hete, hogy Dzsáferrel együtt olyan embert keresünk a bég parancsára, aki meg tudja gyógyitani a báránykáját. Hasztalan nyargaltuk be három szandzsák területét, nem találkoztunk olyan emberrel. Már pedig anélkül nem mehetünk vissza.

— Hát most már itt vagy gyaur és ha nem jösz magadtól, akkor ugy viszünk.

Balázs ur most vette észre, hogy kelepcébe került. Felugrott, de akkor már az ajtóban állott Abdullah.

— No bolondozz gyaur! Látod, mi jót akarunk veled. Ha sikerül a dolgod, gazdag ember leszel. Aztán még csak osztást sem kivánunk.

Balázs urfi belátta, hogy minden hasztalan. Gondolta: Tán majd az uton akad alkalom a megugrásra. Igy hát nem is ellenkezett, hanem szép csendesen megindult a török mellett kifelé. A részeg Dzsáfert Niklai uram gondjára bizta Abdullah s aztán, miután néhány pénzdarabot dobott oda a gazdának, eloldozta lovát s az immár fogoly Balázs urral nekiballagott a hajnalodásnak . . .

*

Öreg krónikák ugy mesélik, hogy valaha Somogyvár ugyancsak hires hely volt. Olyan időt is emlegetnek, mikor a somogyi ispán ott tartotta székét. Mondják azt is, hogy öt templomban dicsérték az urat. Aztán jött Mohács és Szulejmán tatár, meg szerecsen lovasai elsöpörtek mindent, mint az árviz. Igy roskadt össze Somogyvár is akkoron.

A pogány ugyan lassan-lassan visszaédesgette a lakosság egy részét, itt-ott ugyan fel is épült egy-egy kunyhó, valahol ujból belehasitott az eke a föld husába, hanem Somogyvár sem akkor, sem azóta nem tudott olyan virágzást elérni, mint földulása előtt. Vámos, Tóti, Karád, Somogyvár, Marcali s mind a többi helységek egészen a Balatonig romokban hevertek.

S erre a nagy, leperzselt fekete területre telepitette le a budai basa, Fermánia, a somogyi szandzsák hadainak két barjak (azaz hogy lófarkas zászló) alá tartozó népét.

Hiszen ez igy jól is lett volna. A fü zsendült,

Kiszely Gyula Kálvária-u. 19.
Uzsonnázóhely
tej, vaj, turó, körözött.
Egyetemi hallgatóknak nagy árkedvezmény.

ÁLOMHÁZ.

Megállítottál, mint a vándort
az utra hajló rózsaág . . .
Megálltam mindörökre nálad,
mert hol lelhetnék szebb tanyát?

S álomházunk fölépitettük,
az ablak rajta rózsaszín:
keletre lát, hol hajnal ébred
piros jövő határain.

A dombtetőn mögötte erdő:
nem hallik el, hogy mit zenél;
tán jajt, panaszt fuvall a multból . . .
zaját elűzi enyhe szél.

Kék fényfalán a holdvirág nyil,
alatta cseng a csendpatak;
lengő selyem réten körötte
kis nászpillangók rajzanak.

Ha szomjazom: pohár lesz ajkad;
rubinkehelyből csókitalt
— oltást szünetlen meddőséggel —
az ajkad mindig inni ad.

S ha estbe szállunk s hűs az árnya
és hull az éjre holdkorom:
egymásnak adjuk lázainkat
s forró öled lesz vánkosom . . .

Megállítottál, árva vándort,
mint utra hajló rózsaág . . .
Megálltam mindörökre nálad:
mert ugysem lelnék jobb tanyát.

(Kolozsvár.) *Lovász Pál.*

a paripák nem inségeskedtek, az iszpáhi meg akkor a lova hátán élt, halt, mulatott és szomorkodott, tehát meglett volna városok nélkül is. Hanem hát az idő járt s azok a mozlim hadak, melyek Mohácsnál véres lábakkal gázoltak át a magyar nemzet testén, hullottak, pusztultak, öregedtek. Fiatal iszpáhik állottak a megfogyatkozott sorokba a barjak alá, ki Anatoliából, ki Kurdországból, ki meg az itteni hódoltságokból. Mert olyanok is ugyan sokan voltak, kik már itt látták meg Mohamed próféta kék egét. Itt is temetkeztek. S hiszem, hogy az édes somogyi föld éppen olyan anyás melegséggel takarja őket, mint akár Anatolia homokja.

Mondom, a török katonának mindegy lett volna, ha város, ha puszta van a szandzsák területén. Hanem a kivénült, roskadt inu, sebestestü katona mit tegyen? Visszamenjen a drinápolyi uton az igazhitüek szülőhazájába? Nagy ut az odáig, ki se birja talán! De meg olyan szépek is a somogyi szandzsák szelid lankái! Aztán meg: Allah mindenütt egy és Mohamed mindenütt az ő prófétája. Itt is maradtak.

Ilyen kivénült iszpáhi vezér volt Bali bég is.

Kékszemü, fehérszakálu aggastyán vala, ki egy emberöltőhosszat ezen a területen bajlódott bugyogós vitézeivel s ezalatt odanőtt minden rögéhez. De mint bölcs ember, előre gondoskodott arról, hogy vénségére ne maradjon Allah szabad ege alatt. Somogyvár fekete romjai fölött a dombon Vámos leperzselt házaitól néhány mértföldnyire, ott, ahova már nem látszottak a földult porták fekete maradványai, a zöldülő mezőre csodálatos kis paradicsomot épitett. Hatalmas fallal jókora területet keritett be s annak közepébe pupos kupoláju, finom arabeszkes ablaku épületet emeltetett.

Bali bég immár csak a bárányoknak élt. Csucsos süvegü pásztorai méltósággal lépkedtek megszámlálhatatlan falkái nyomán s Bali bég lelke gyönyörüségben uszott láttukra. Ezerszer tévedt a keze simogatásra, minden nap babusgatva, dünnyögve beszélgetett a szelid jószágokkal s maga gyógyitotta, maga melengette őket, ha megbetegedett egyik-másik. Házanépe is, az a néhány öreg szolga s Fáti, a vén szerecsen rabnő lassan-lassan beleélték magukat ebbe a mosolygó, cirógató életbe. Bali bégről egyébként nem sokat tudtak a szandzsákban. A katonák, kik keze alatt szolgáltak, jórészt elköltöztek Mohamed paradicsomába s az ujak, a fiatalok, valami szent hódolattal kerülték el a bárányos bég házatáját, hiszen ott duhajkodásra, mulatozásra nem igen nyilott alkalom. A bég pedig élte csendes, nyugodt, öregesen vidám életét. Feleséget egyet sem tartott. (Niklai István uram szerint ez volt a fő oka Bali bég nyugodalmas életének, de hát ez csak olyan ráfogás!) Volt ugyan egy háremszerü része az épületcsoportnak, de hát abból emberemlékezet óta nem láttak némbert kijönni, kivévén a vén szerecsen Fátit. Igaz, hogy az épületcsoportnak ezt a részét emberi szem a Bali bégén és a Fátién kivül nem látta. Magas, csipkésszélü kőfal övezte ezt az épületrészt s oda csak Fáti mehetett be a bégen kivül. Fáti, szegény, pedig néma némber volt.

Reggelre virradt, amikor Abdullah iszpáhi Balázs urfival befordult Bali bég kapuján.

A bég az udvaron volt. Két kis földönheverő bárány mellett guggolt és cirógatta a csöpp jószágokat, kiket nyilván akkor hozott be hozzá az előtte álló mezitlábas tatár pásztor.

Abdullah néhány arab szóval megmagyarázta Balázs ur kilétét, mire Bali bég szép magyar szóval betessékelte egy cifra csarnokba, melynek nem volt teteje, hanem az Isten mosolygó kék ege ragyogott be felülről.

Balázs ur valahogy megnyugodott. A szelidszemü, fehérszakálu bég még komolyságban sem volt harcos vagy kegyetlen külsejü. Inkább valami tartózkodás ült szemeiben s a kérdéseiben.

Töviről-hegyire kikérdezte a legényt. Aztán meg másra tért át. Itáliáról kérdezősködött. Valahogy kerülte azt, amit mondani akart, mint aki nem tudja magát elhatározni. Végül is köhintett egyet-kettőt, majd hirtelen azt kérdezte Balázs urfitól:

— Van-e apád gyaur legény?

— Volt — hangzott a felelet csendben.

— Van-e anyád?

— Van — csengett szeretettel a fiu szava.

— Szeret-e az anyád?

— Ugy, ahogy egy anya se szereti a fiát.

— Hát látod, — folytatta a bég aggodalmas arccal — ahogy a te anyád szeret téged, ugy szeretem én is az én kis fehér bárányaimat. De még ezeknél is jobban szeretem azt a kis bárányt, amelyet idehaza magam neveltem. Minden bárányok legkedvesebbjét,

legszelidebbjét. Allah, kinek neve legyen áldott örökké, ujabban sokszor látogat engem. Báránykáim közt betegség pusztit. Nem kell nekik a legelő pázsitja. Naphosszat néznek maguk elé szomoru szemmel. Nem tudom, mi bajuk. S két holdtölte óta a legkedvesebb báránykám is beteg. Pedig ezt mindig magam neveltem. Más bárányok közé nem eresztettem. Ölemből etettem, tenyeremből itattam. És most kicsi lábai nem szaladoznak, fényes szemei fátyolosak és étlen hever napokig.

S ahogy ezeket mondotta Bali bég, a szeme egyszerre harmatos, hangja pedig fuldokló lett.

Balázs ur lassan-lassan ugy érezte, hogy ő is — nagyon-nagyon szereti a bárányokat. Eddig nem sokat törődött velük, de most, itt, ebben a furcsa kis világban, hol mindenkinek minden gondja a bárány, most ő is ugy érezte, hogy az ember után ez az Isten legkedvesebb teremtménye. Ahányszor Bali bég aggodalmas, öreg szemeibe nézett, ugy érezte, hogy meg kell próbálnia a gyógyitást, hátha sikerül. Hiszen elvégre is az élet, élet. Ha eltörik egy ember lába, annak épen ugy fáj s annak is épen ugy használhat az emberi orvosság, mint az embernek. Nem árthat az állatnak az, ami az embernek használ. Az árnikás kötés akkor is csak árnikás kötés marad, ha állatra teszik azt. Hanem azért a becsület kedvéért megmondotta, hogy őt biz a pádovai universitáson nem tanitották arra, hogy állatokat kuráljon.

A bég azonban bölcsen válaszolt:

— Ha Allah akarja, akkor a gyermek is megfékezi a dühöngő bikát. Ha pedig nem akarja, akkor tiz csordás is hiába! Hátha te vagy az az ember, hátha téged küldött Allah, hogy bár nem értesz hozzá, mégis meggyógyitod az én beteg báránykámat. Aztán látod: eddig már százan és százan jártak itt. A Fényes Porta birodalmának minden doktora, dervise, szentje és mégsem tudtak segiteni. Mért ne tegyek veled is próbát? Hanem nézd: te ugyan, ugy látom, becsületes gyaur vagy, de mégis gyaur vagy. Az az udvar, ahova most vezetlek, szent és azt még emberi szem rajtam és Fátin kivül nem látta. Ott vannak az én legkedvesebb bárányaim. Be kell kötnöm a szemedet, hogy oda bevezethesselek, mert azt igazhitü sem láthatja, te pedig gyaur vagy.

— De hát akkor hogy látom meg, mi baja van a báránykádnak? — kérdezte Balázs ur.

— Ha Allah akarja, akkor látatlanban is meggyógyitod — okoskodott a vén.

Balázs ur szemeit tehát bekötötték egy nagy kendővel, mindenféle próbáknak tették ki, vajjon lát-e vagy sem s aztán kézenfogta a bég és megindultak. Folyosókon, tornácokon mentek át, melyekből semmit sem látott Balázs deák, majd egy nagy hüvös csarnokon botorkáltak keresztül, melyből szökőkut csobogását hallotta. Végül egy nagy udvarba értek, hol sok-sok kis bárány bégetett.

— Jövök már, jövök már báránykáim — beszélt hozzájuk Bali bég. — De ti nem vagytok betegek, hála Allah jóságának, hát nem is maradok most köztetek.

S Balázs érezte, hogy jobbra is, balra is lehajlik a bég, hogy megsimogasson egy-két barikát, miközben törökül, magyarul becézte őket. Azt is érezte Balázs ur, sőt talán most, ebben a pillanatban meg is esküdött volna rá, hogy ez a furcsa bég birkanyelven is ért. Most már nem is csodálkozott azon, hogy ez az ember annyira szereti a bárányokat.

Aztán megint egy hüvösebb terembe értek. A bég megállott és mégegyszer szinte könyörögve sugta a legény fülébe:

— Esküdj meg gyaur, hogy nem veszed le ezt a kötést mindaddig, mig azt én vagy Fáti, egyszóval igazhitü le nem veszi rólad. Esküdj! A te vallásodra, a te anyád életére esküdj!

Mit tehetett a pádovai universitás tudós deákja mást, mint hogy megesküdött. S maga is érezte, hogy most nagyon őszintén, nagyon igazán esküdött. Azt a kötést csak igazhitü veheti le róla. Bali bég pedig hozzátette az eskühöz: Ha pedig ezt megszeged, akkor meghalsz. Mert tudd meg, hogy a kapumban az én régi iszpáhijaim állanak, ezek a hüséges vén vitézek, kik öregek ugyan, de biztosan kezelik még a handzsárt. Aztán megint tovább mentek. Beléptek egy ajtón. Balázs urfinak ugy rémlett, mintha egy női alak suhant volna el mellettük. Nyilván Fáti volt. A kötelékén át is ugy rémlett neki, hogy világos — talán üvegtetejü — teremben állanak.

— Itt vagyunk — mondotta a bég s a keze reszketett, mikor mégegyszer odasugta a fiunak: Gyógyitsd meg!

A diák csendesen sugta vissza:

— Add az ölembe a báránykát, hogy tapintani tudjam.

— Azt nem lehet gyaur, hanem majd odavezetlek hozzá.

S miközben egy emelvény lépcsőin felvezette a bég, kemény, elszánt és mégis aggodalmas hangon sugta: Emlékezz az esküre! Meghalsz, ha megszeged. De ha megtartod a fogadásod és meggyógyitod a báránykát, gazdagon mégy el Bali bégtől!

Balázs urfi most érezte, hogy valami puha, alacsony párnás székre nyomja le a bég, melv nyilván valami nyoszolyaszerü alkotmány előtt állott, mert halk lélegzés nesze hullámzott előtte. A bég mégegyszer könyörgő hangon sugta a fülébe: Gyógyitsd meg! — s a következő szempillantásban Balázs ur kinyujtott tenyerébe tett egy apró emberi kezet.

Balázs urnak nagyon melege lett hirtelen. Oh, hogy becsapta őt Bali bég! Most már értette a sok esküt. Hm — gondolta — furcsa kis báránya van a bégnek. Hanem azért nem mutatott meglepetést. Férfikéz nem lehet, hiszen olyan kicsi volt, mint egy falat. De asszonyi kéz sem lehet, mert még annak is nagyon kicsi. Nyilván egy kis fiué lehet. De Balázs ur azért mégis lázasan, egyre bolondulóbb szivvel töprengett. Aztán mégis lecsititotta magát egy pillanatra: hogy ez csak gyermek keze lehet. Ebben aztán meg is nyugodott. Egy kis kétség, egy halkszavu „hátha“ ugyan megmaradt benne, de csak elhessegette magától.

A kicsi kéz pedig csak feküdt mozdulatlanul, bizalommal a tenyerén. Olybá tünt előtte, mintha hullott rózsaszirom lett volna, sulytalan, finom rózsaszirom. Balázs urfi meg sem merte mozditani a kezét. Furcsa konzultáció is volt az! A beteget nem látja, tehát hogyan állapitsa meg a baját? A kendőt még csak meg sem mozdithatja, hiszen Bali bég mellette áll. Kérdezni alighanem hiába kérdez, mert törökül nem tud, azt pedig nem igen merte feltételezni, hogy Bali bég báránykája magyarul is értene, mikor Bali bég emberi szemek elől rejtve, titokban nevelte.

Ebben a feszült tehetetlenségben tellett el néhány perc, mig végre Bali bég hangját hallotta:

— Nos, mi a baj?

— Nem látom s igy nem tudom.

— Nem tehetek róla . . . — sugta Bali bég fájdalmasan.

Megint hallgattak.

S ebben a különös, zsongó csöndben valami furcsa szédülést érzett Balázs. Olyan jól esett neki a csönd, ez a hangtalan, sejtelmes vakság, amelyhez

hasonlót csak valaha régen, az anyja ölében érzett. Lassan-lassan lehajtotta a fejét, maga sem tudta mit tesz, de egyszer csak vállán érezte Bali bég markoló szoritását.

— Mit akarsz gyaur?

Hanem Balázs ur akkor már mintha részeg lett volna. A szive vad veréssel kongatta a mellét, majd meg sulytalan, elomló testnek érezte magát. Egy pillanatra még visszaerőltette a józanságot s fojtottan válaszolt a bégnek:

— Ha már látni nem láthatok, az arcomat akarom ráhajtani a kézre, hogy a vére lüktetésén át érezzem meg a betegséget.

Bali bég nem szólt többet.

Balázs ur arca pedig egyre izzóbb tüzben égett. Mit bánta ő már, ha gyerek keze, ha öregasszonyé? Puha volt és finom, mint egy rózsalevél. Csak egy percre akarta ráhajtani forró fejét. S ahogy a feje hajlott s egyre közelebb ért a kézhez, egyszer csak finom illatot érzett. Akkor aztán egészen megvadult s hirtelen ott égett a csókos szája tüzzel és mégis csendes áhitattal a tenyerében fekvő kézen.

Csengő fiatalos kacagás hangzott fel a teremben. A csöpp kéz megmozdult, de azért ott maradt Balázs urfi tenyerében. A kacagás pedig csilingelt egyre, szivből jövőn, pajkos, vidám visszhanggal. Még akkor sem szünt meg, mikor Balázs ur felemelte piros arcát a kézről. Aztán ugyanaz a kacagó hang néhány török szót mondott, melyekből csak ezt az egyet értette meg: gyaur.

Bali bég pedig két kézzel rázta meg Balázs urfi kezét.

— Köszönöm. Most már elhiszem, hogy Allah küldött. Áldassék a neve. Két holdtölte mult el anélkül, hogy a Bárányka kacagását hallottam volna. Te meg tudod gyógyitani!

S azzal már vezette is kifelé a csodadoktort. A nevetés pedig ujra felcsendült és kisérte őket sokáig, sokáig, Balázs urat még éjszaka is, mikor elszunnyadt valamelyik szőnyegen. Hanem addig még megkérdezte a bárányos bég, hogy mi baja van Báránykának? Mit tudta azt Balázs?! Hiszen azt sem tudta, hogy gyermek-e vagy felnőtt!

Mégis morgott néhány latin szót a bég megnyugtatására, amiből persze a szegény muzulmán nagyur nem sokat értett.

— És mi az orvossága? — kérdezte a bég.

— A napfény, az égbolt, a fü, a virág, a pillangó, a szabadság! — mondotta az immár poétává változott Balázs ur, ki pedig a pádovai universitáson nem sokat törődött a poétikával. Ezeket a gyógymódokat nem is igen tanitották ott. S most az egyszer bizonyára nem is a tudós beszélt belőle, hanem egy most született sejtelmes uj ember, aki ösztöne után indulva minden tudálékos hókusz-pókusz nélkül mondotta ki itéletét.

— Ereszd ki nemes bég az ég alá, hadd süsse a napfény, hadd cirógassa a szellő, hadd bolonditsák a virágok! És meglátod, meggyógyul. De engem bocsáss el böles igazbitü, mert hiv az anyám!

Bali bég azonban nem bocsátotta. Inkább megigértette vele, hogy ott marad és mellette lesz az ő bárányának mindaddig, mig teljesen meg nem gyógyul. De — természetesen bekötött szemmel. És ujra emlékeztette esküjére Balázs urat. (Vége köv.)

INTELLIGENS MENEKÜLT URILEÁNY, ki háztartási dolgokban jártas, kellemes otthont talál református papi családnál. Leveleket a kiadóhivatal továbbit „Családtag“ jelige alatt.

Dani bá hezzaszólásai.

Ezt a nagyobbik urfit, amijik a daktorságot tanólja, esment elfogta a szerelmi hajlandóság. Mán akkor gondoltam, hogy valami változás van a bessőrészibe, mikor a frustukot ettük. Egy darabég csak csipegette a nagy karé kenyeret s szüszpütölgetett az édestébe, de eccer osztán méges csak nekibátorkodott s fére taszitotta az ételit.

Nem esik jól — aszongya — nem kell a frustuk.

Aval megindula kereken az asztal körül, a fejit bészegte a vállaközi, az arcája átalveresedett mind egy bazsarózsa s a két szemit ugy kimeresztette, hogy majd kiduvadt a hejjiből. No — gondolám magamba — ne félj világ! Most vaj a gút üti meg az urfit, vaj ő rittyent képen valakit. Hát istálom, eccer csak megbicsaklik az urfi az ágyvéginél, belé buvik fejjel a gunyás ládába, kotorászni kezd a ládafijába s kiveszen belőle egy fénképet. A fejit megcsóvájja, nezegeti a képet, dörgölgeti s nagy tisztességgel oda bátorkodik vélle az ágya fejihez. Mikor a falra kiszegzette, csak akkor vettem eszre, hogy a tiszteletes urék küsasszonkája vót. No — mondom — hálá a jó Istennek, hogy megjött az esze az urfinak. Most mán csak arra vónék kéváncsi, hogy azt a másikot leveszie a falról vaj ott hagyja?

— Mijiket? — aszongya az urfi.

— Hát — mondom — azt az ötszáz hódas szegedi női hölgyet, amijiket a nyáron szegezett a mü küsasszonyunk hejjibe. Met — mondom — higyje meg az urfi, hogy Kának tájékán méges csak többet ér három köbölféle pityókafőd, mind itt az ötszáz hódas buza. S osztán — mondom — arra felé a női hőgyeknek es más az aromája. Ott nem ojan gálák, mind errefelé.

— Hinnye — aszongya az urfi — be sok baja vagyon kijednek. Jobb vóna, ha nem ütné belé az arrát furtonoson a más bajába s csak akkor beszélne, ha kérdi valaki.

— No-no — gondolám magamba s aval kibillenék az ajtón.

Mikor későbbecske vissza bátorkodtam, a szegedi lején mán nem vót ott a falon s az urfi ojan kévánatoson falogatta bé a frustukot, hogy a szüvem es kacagott a gyönyörüségtől.

MÁSOK SZÜRETJÉN.

Elmúlt a nyár.
Egy csók-kufár
reszketve számolt
sok tünő napot,
mert nagy csatán volt,
sebet kapott,
mert elhitte mind,
amit álmodott.
Egyedül indult
— alkonyat volt —
a nyár elébe
s mire elérte,
már haldokolt
s nem tudta merre
szökött előle
s nem tudta mér',
de hogyha csókolt,
már nem kivánta,
sohse ujrázta.
A csókért vaduló vér
— régi kincs, babona tán —
valahol elmaradt
szivárványhid alatt
s már csak bámulni jár
a csók-kufár.
Kincse ezer volt,
Kérték — nem adta.
Kigyúlt a tarló —
más aratta.
Ősz járt a hegyen —
más szüretelte.
Volt, aki hivta, —
meg se ölelte.

S a völgyön át, a köd mögül,
ahol halott percek avarja
múlón, didergőn összegyül,
valaki jön — csont-ujja zördül,
amint nagy, bokros hahotával
a völgyön át, a köd mögül
tépett vonóval nászra hegedül.

S a csók-kufár kitárt karokkal
rohan feléje — egyedül.

Barbarits Lajos.

MESEVILÁG.

Szerkeszti: KELEMEN ANDOR.

KIS DIDERGŐK, FÁZÓK.

Szél ringatja a fa gallyát,
Rajt didergő kis madárka,
Olyan árván néz, tekintget
Szét — a pusztuló határba.

Fel-felcsipog nagy félénken:
— Hova repült a tavasz, nyár?
Hova lett a berek zöldje?
Hova — annyi fü, virágszál?

Hova lettek a tarlóról
A pirosló buzaszemek?
— Az öreg nap mosolygása
Olyan bágyadt, olyan hideg!

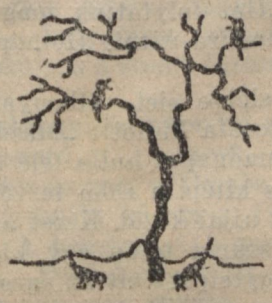

Jaj! Akad-e, aki majd ha
Téltől üzve, fagytól verve
Rá-rászállunk, ráröppenünk
Egy-egy fényes ablakszerre.

Fel-feltárja azt előttünk,
Kis kezével meg-megnyitja?
Vajjon lesz, ki az éhezők
Nyomorát majd csillapitja?

Szél ringatja a fa gallyát,
Rajt didergő kis madárka!
— Olyan árván néz, tekintget
Szét a pusztuló határba!

ENGELSMANN SOMA FIA
CÉGT.: ENGELSMANN JÁNOS
cipőraktára
Szeged, Széchenyi-tér 6.

Az égig érő fa.

En ugyan nem láttam a tetejét, gyermekek, de biztosan az égig ért. Ott zengett-bongott nagy bokros terebélye az udvarunkon. Csengett, muzsikált rajta a sok ezer levél, mint megannyi ezüstsip furulya, mikor szél fuvintgatja. Egyik ágára hintát kötött fel Pista bácsi, az öreg harangozó, napestig ott hinta-palintáztunk rajta.

— Hátha még tudnátok, tubácskáim, hogy a tetejében maga a tündérkirálykisasszony lakik, a hétfejü sárkány őrizteti tizenkét istrázsájával.

Folyt a szó Pista bácsiból a királykisasszony nagy tündérszépségéről, keserü bubánatáról. — Haj, de nem akadt senki eddig, aki érte jöjjön.

— No, ha nem akadt senki, majd megszabaditom én — villant meg a fejemben, — megviaskodtam érte, ha kell, száz pokol ördögével.

Azon az éjszaka hiába hunytam le szemeimet, nem került feléjük sehogy se az álom. Hallottam szüntelenül a királykisasszony keserü sirását, panaszos zokogását: — Nincs senki, senki, aki megszabaditson! Alig vártam, hogy másnap ott lehessek az égig érő fa árnyékában. Mértem, kémlelgettem a szemeimmel, hogy tudnék én öles törzsére felkerülni. Délután aztán, mikor a mezőre kikocsizott a ház, előhuztam a kisebbik lajtorját, nekitámasztottam az égig érő fának s Isten kezébe ajánlva lelkemet, ahogy az már a mesékben szokás, nekirugaszkodtam. Másztam, kapaszkodtam, amig tartott a lajtorjából, azután nem tudtam, mitévő legyek. Néztem jobbra, néztem balra, mindenütt vastag, kérges ágak, egyiket el is értem a tenyeremmel. Amint igy forgolódok, egyszer csak zsupsz, kicsuszamlik a lajtorja a lábaim alól és elterül a földön. Félelmetes csönd lett. Ott gubbasztottam az égig érő fán, körülöttem zizegtek, sugdosódtak a levelek, elrikácsolta magát egy-egy megrebbent, megriadt madár, — anra iszonyuan megijedtem. Szerettem volna kiáltozni is, de nem jött torkomra a hang, csak átöleltem görcsösen a vastag ágat. Hirtelen valaki megszólalt a fán.

Emberszagot érzek!
Ki az? szolgám nézd meg!

— Nagy ég! — rökönyödtem meg, itt rólam van szó bizonyosan. — Mit csináljak? Összekuporodtam, amennyire csak lehetett, visszaszoritottam még a lélegzetemet is, de csak megszólaltak a hangok ujra a fejem fölött:

Itt mozog ni, erre látjuk!
Tüstént előráncigáljuk!

De már azt nem vártam meg! Huss, leugrottam az égig érő fáról. Koppant a fejem, sajgott a tenyerem, megpróbáltam nagynehezen feltápászkodni. Sehogy se ment. Kinyitottam rémülten a szemeimet: Nem bizony, ott feküdtem az ágyban, a paplannal lekötözve. — Oda kezem, lábam, kitört az ugrásban! — jajdultam fel.

— Ugy bizony, könnyen, ha nem szedünk fel — szólalt meg mellettem valaki.

— Honnan? — riadoztam a hangra.

— Az ágy alól, fiam, ahová lepottyantál.

Ez már az édesapám hangja volt, megismertem. Ott állt előttem, meleg tenyerével végigsimogatta a homlokomat:

— Többet nem kapsz gyümölcsöt vacsorára. Attól olyan rosszak az éjszakáid!

— Hát csak álom lenne az egész? — fogott el magamban a tamáskodás.

— Az égig érő fára akartam kapaszkodni — szóltam egy kicsit röstelkedve.

Apám vállat vont.

— Ne kapaszkodj te addig, édes fiam, ameddig el sem látsz. Annak mindig esés a vége.

Bizony esés, gyerekek! Aki tulmagasba akar kapaszkodni, rendszerint tulságosan alacsonyra jut!

Andor bácsi.

ŐSZI FELHŐK AZ ALKONYÉGEN.

Valami temetésről jönnek.
Mosolyuk késő, szálltuk fáradt,
S valami messzi, más temetésre
Vonszolják őket bús álomszárnyak.

„Nagy-nagy terhét az őszi könnynek
Égő szemem már alig birja.
Bocsánatfelhők, tisztulásfelhők
Ez alkonyegyszer fakadjunk sirva.“

Mennek. Veresből pir lesz, mályva,
Magasan és süketen szállnak,
Hajtja őket elsirhatatlan
Valami örök, óriás bánat.

(*Erdély.*) *Csanády György.*

VÁLTOZÁS. Jelen számmal lapunk uj, negyedik előfizetési negyedéve kezdődik. Felkérjük azon előfizetőinket, kiknek előfizetése lejárt, hogy előfizetésüket sürgősen megujitani sziveskedjenek. Egyben sajnálattal jelentjük, hogy a nyomdai árak legutóbbi 25%-os, majd 21·6%-os emelkedése következtében lapunk előfizetési árát mérsékelten felemeltük. A negyedévi előfizetés ezután 180 kor., félévi 360 korona. Egyes szám ára 30 korona.

Az Uj Élet kiadóhivatala.

UJ ÉLET a legmagyarabb hetilap!

Legszebb karácsonyi ajándék Cserzy Mihály (Homok) legujabb könyve:

Az öreg Szeged.

Megjelent az „Uj Élet“ kiadásában. Kapható minden könyvkereskedésben. Megrendelhető lapunk kiadóhivatala utján is.

Ára 100 korona.

IL DUOMO.

(Vége.)

Másnap délben félbeszakad az épitkezés. Sokan vannak már, akik a kirótt munkát épen elvégezték, ujat, hogy kapjanak, keresik a vezetőt. Nullissimit ma senki sem látta. Hm. Az efféle nem fordult még elő. Délután pihen már minden munkás. Sforza jön és jelentik neki, hogy a bolondja eltünt. A nagyur dühös: hogyisne, egy ellopott nap. No mindegy, holnapra előkerül. Összekutatják az egész várost, s a bolond nem kerül elé. „Hát folytatjuk magunk a munkát. Kár volt azt bolondra bizni. Holnap folytatjuk tovább.“

Dei Tibaldi sietve siet alkonyatkor a félreeső helyre, ahová áldozata hullott: „Majd elfeledtem“ — sziszegi, s a harmadnapos hulla felé hajlik, mely rohadni kezd már s kitépi a Dóm tervét annak görcsösen összeszoritott ujjai közül. Kezét azonban hirtelen visszakapja, megszurta talán egy kiálló szeg, vagy — ó, csak egy légycsipés volt az egész. Hazasiet, s a kandallóba veti a gyülölt pergament. Aztán felkacag elégedetten: „Ahaha. És most majd én jövök.“

*

Sforza kivételt tesz a következő nappal: éjszakázik, vagyis nem fekszik le reggel. Folytatni kell a munkát. Dei Tibaldi jelenti alázattal, hogy ő terv nélkül dolgozni nem tud, a terv pedig készitőjével együtt tünt el. És gunyosan mosolyog hozzá. Sforza int a háznagynak: Nem tesz semmit, több példányban megvan neki a terv, egyet kihozat. Az épitész sápadtan veszi át, rekedten rendelkezik: ezt ő nem várta, ezt ő kifeledte a számitásból. És abban a pillanatban elhatározta, hogy este eltávozik innen örökre.

A munka folyik. Meleg verőfény özönli el az állványok sorát, s hevit a kő. Tán senki sem érzi ugy a meleget, mint dei Tibaldi épen, s maga is csodálkozik rajta, hogy van az, hogy ma olyan gyönge az ő kolosszus termete; vagy ma talán melegebben süt a nap? Eltámolyog s ledül pihenőre. Egy óra mulva nem bir fölállni, kezére támaszkodnék, s akkor veszi észre, hogy egész karja földagadt, lila. Hazaviteti kinosan magát, kupaszámra issza a vizet, estére szivéig ér a lilaság, éjfélre meghal, mivelhogy abban az időben a Sforza udvari orvosa sem ismerte még a hullamérgezést.

*

Másnap a szag elvezeti a pihenő munkásokat és megtalálják a Nullissimi holttestét. Sforza megérti a két eset kapcsát, istenitéletnek nevezi s ötödnap a velencei király épitésze vezeti már tovább a munkát.

*

Sok év telt el és nem változott semmi. A Dóm csak épül egyre tovább. S mintha egy örökkévalóságig épülne a Dóm, tizenöt éve épül, s még csak tizenöt öl magas. De Sforza már nem veszekszik az építésszel, ő már benne van a végtelenben, nem látja, hányszor forditják meg a klepsidrát, hányadik pillért, oszlopot, ivet, szobrot, stukkót rakják föl, hányadik lépcsőn járnak, hány aranya oda már. Hogy ő talán már egészen szegény ember. Csak alig érti a hirt, melyet a parmai hegyi cella őre hoz egy nap számára, s akkor is révedezve, üres tekintettel bámul, mikor az elmondja, hogy a rabnőnek nem visznek több táplálékot a környékbeli jószivüek. De ni, mégis, mintha valami emlék derengene benne. Elfonnyadt kezével int, hogy vigyék oda, s felnyitják előtte az ajtót. — S a hajdani szép szinésznő minden emléke arra a piszok, kicsike, fakult rongycsomóra foszlik, mely a tükör előtt omlik a földre. Sárga, ráncos bőr, lobogó szürke haj, szeme alatt a könnyek utja, szája körül egy kővé vált vonás. Csak: — csak épen a szük bokáju formás láb maradt az egész ragyogó tüneményből, rongyos, lyukas, málladt harisnya rajta. — — — És Sforza, mint hajdan, most is kacag. De jaj, milyen rettenetes az a kacagás.

*

Sforza otthon van ujra. Háznagya karját nyujtja a lépcsők alatt, hogy fölvezesse. Ura int. Nem kell, elmehet. Aztán csuszva, falmentén támaszkodva odaoson ahhoz a kutyaólhoz, melynek hajdan Nullissimi volt a lakója, s a szeme furcsa tüzben ég. Belefekszik.

A San Ambroggióban kondul a harang, a fehér barátok . . . misézni . . . mennek. — A San Ambroggióba mennek és nem a Dómba. Il Duomo. Érzi, hogy sohesem láthatja készen a Dómot, az ő lelke felszabadulását. A bocsánatot, a nyugalmat, a békét. — Il Duomo . . . Fordul egyet. Ni, a szemén lepereg egy könny, még egy, egy nehány . . ., sok . . ., egy egész életre vonatkozó. Aztán hosszan kinyulik: Francesco Sforza, Milanó hercege, megtért őseihez.

*

A Dóm pedig épül. Épül késő századokon át és egyszerre véletlenül, csak ugy, kész lesz. Mondom — csak ugy.

Sforza Ferenc, a gondolata ennek a münek meghalt, megölte a lelkiismeret, a hatalom őrülete és nem látta soha a Dómot. — Lázár, akiért épitették, meghalt, megölte a szerelem büne és nem látta a Dómot. — A féleszü barát, aki tervezte, meghalt, megölte a lángesze és nem látta a Dómot. — Épitőmestere, aki vezette növekedésében, meghalt, megölte az irigység és nem látta a Dómot. — A barát, aki az egész szentségtelenséget tudta, meghalt, megölte a vágy és nem látta a Dómot. — Az asszony, akiért talán az egész dolog történt, meghalt, megölte az idő és nem látta a Dómot.

A Dóm pedig felépült és áll és állni fog minden időkön keresztül, mert elmulik hatalom, szerelem, lángész, kenyéririgység, vágy, minden, még az a könnyen muló idő is elmulik, csak egy valami áll: az alkotás, il Duomo . . .

Csanády György.

Akiknek jól megy a soruk.

A verebekhez régi, kegyeletes kapcsolatok füznek. Zsenge ifjuságom vadász-szenvedélyét rajtuk elégitettem ki, legénykorom szép idejét a „Két veréb" nótája mellett zsuroztam el.

Ma is rokonérzéssel nézek rájuk, kivált a kolozsvári verebekre, amelyek merész, mondhatnám szemtelen modorukkal, mindjárt a bécsi hiresek után következnek.

Kiváncsi voltam, hogy a háboru után következett gazdasági konstellációk milyen hatással vannak a verébtársadalom életére? Milyenek a megélhetési és kereseti viszonyok? Megszólitottam egy verebet, amely a keritésen tollászkodott. Kedvelt madaram fajára valló bizalmassággal nyilatkozott kérdéseimre. Ime beszélgetésünk rövid foglalata:

— A gazdasági eltolódások éreztetik-e hatásukat az önök életében?

— Ó, nagyon is . . .

— Előnyösen vagy hátrányosan?

— Részben előnyösen, részben hátrányosan . . .

— Ha kegyeskednék ezt tüzetesebben kifejteni.

— Szóljunk tehát először a hátrányos változásról. Ön bizonyára emlékszik a háboru előtti korszak staniclis emberére.

— Sok staniclis ember járt-kelt.

— Most arról a staniclis emberről van szó, aki igy téli időben lépett akcióba a mi javunkra. Bejárta az utcákat s a keritésekre, kapukövekre, kiugró párkányokra a kezében levő stanicliból nemes magvakat, finom morzsákat hintegetett.

— Hogyne, hogyne! Emlékszem.

— Nos hát ez az alak teljesen eltünt az utolsó időben. Mi lehet az oka?

— Alkalmasint a nemes magvak és a finom morzsák szükös volta, — jegyeztem meg találóan.

— Persze, persze! — bólintott megértően a veréb. — A staniclis ember letünése: ez az, mondom, ami számunkra hátrányként jegyezhető fel az uj idők folyásából.

— És az előnyös változás?

— Röviden azzal jellemezhetném a helyzetet, hogy ma sokkal több munka-alkalom kinálkozik számunkra, mint a háboru előtt. A magunk verejtékével ugyan, de bőven és bizonyosan meg tudjuk keresni táplálékunkat. Csodálkozik uram? Nos hát vessen egy pillantást az utcákra, terekre, udvarokra: mennyi szemét . . . mily bősége a verébtársadalom számára becses nyersanyagoknak! Higyjen nekem, igazán nagy indolencia kell ahhoz, hogy a kolozsvári veréb az uj konstellációk között szükséget szenvedjen . . . Isten áldja, jó uram, sietek, vár a munka.

A veréb a jóltápláltság vidám lendületével repült odább.

Calvus.

Főszerkesztő KOLOSVÁRY-BORCSA MIHÁLY.
Felelős szerkesztő: FETTER GYULA.
Felelős kiadó: CSANÁDY GYÖRGY.
Budapesti szerkesztőség és kiadóhivatal: IV. Deák-tér 1., II. e

Holzer-cukrászda
Jókai-u. 6.
Egyetemi hallgatóknak árkedvezmény. — Egyetemi hallgatók kedvenc találkozó helye.

Legolcsóbb bevásárlási hely a katonaság, csendőrség, rendőrség, pénzügyőrök, egyetemi hallgatók, diákok, vasutasok, postások, tüzoltók, hajósok, erdészek és bányászok részére: Friedrich József egyenruházati és hadfelszerelési intézete, egyenruha és uri szabósága. — A Déli vidék legrégibb egyenruházati üzlete. Alapitva 1893. Telefon 14-33.

Egyetemista uraknak
kivételes olcsó árak
harisnya,
alsó ing, divat zoknik, nyakkendők, cérna- és pamutárukban.
Iskola-u. 25. Geigner

Wagner F. A. és Fia
Szeged,
Klauzál-tér 7.
Telefon 483.

Vászon, fehérnemü és kelengye nagyraktára.
Alapitva 1850.

KANSZ
ÉTTERMÉBEN
(Belvárosi Mozi emelet)
Izletes ételek,
zóna reggelik,
állandóan frissen csapolt
Udvari sör.
Állami tisztviselőknek, egyetemi hallgatóknak és nemzeti hadseregbeli tiszteknek fölöttes kedvezmény.
Tisztelettel **RUKAVINA TOMÁS** üzletvezető.

DANNER PÉTER FIA
fűszer-, festék-, gyarmatáru- és ásványviz-nagykereskedő
TISZA LAJOS-KÖRÚT 12.
A hirneves szegedi tarhonya nagybani előállitója.
Gőzmalmiliszt és mindenféle termények nagyraktára.
Telefon 141.
Sürgönycim: Danner Péter Fia Szeged.
Alapitva: 1865.

Hajdu József
iparművészeti rajzoló
butorraktára
SZEGED,
Takaréktár-utca 8.,
uj Csongrádi palota.
TELEFON 287.
Eredeti magyaros lakásberendezések terv szerinti készitése.

„FUTURA"
KIRENDELTSÉGE
Szeged, Tisza Lajos-körut 43. Telefon 7—95. — Vesz mindenféle terményt, rozsot, buzát, gyapjut stb. Raktáron tartunk legolcsóbb napi árakon mindenféle mezőgazdasági gépet és eszközt.

Szegszárdy József
bőröndös
Szeged,
Telefon 10-74. Iskola-u. 11.

Élelmiszer,
csemege és mindenféle szeszes italok
olcsó napi árban kaphatók
Kiss István,
Felsőváros,
Szentgyörgy-utca 10. sz. alatti üzletében.

Egyetemi hallgatók figyelmébe
KRIZSAK ISTVÁN
cipőüzlete
Tisza L.-körut 46.
Egyetemi hallgatóknak mérsékelt árak!

Elsőrendü uri szabóság
Pontos kiszolgálás. — Szegénysorsu egyetemi hallgatók részére árkedvezmény
Szövetek állandóan raktáron.
Piskolty Károly uriszabó
Szeged, Zrinyi-utca 14., I. em.

LEGJOBB
svájci órák, arany, ezüst és doublé ékszerek, gramofonhanglemez, öngyujtó, gyujtókő, zseblámpa-elem a legolcsóbb árakban! Columbia, Favorita lemezek föraktára. Tört aranyat, stb. legmagasabb áron veszek.
Tóth József műórás Szeged, Kölcsey-utca

Szeged városi nyomda és könyvkiadó r.-t. 22—2917.